

Vesivarojen käyttöön ja hoitoon
liittyvien tehtävien hoidon järjestäminen
maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla
osahanke A

SELVITYS VALTION VESISTÖRAKENNEOMAISUUDESTA JA SIIHEN LIITTYVIEN LUPIEN HALLINNASTA

Jaakko Sierla
Jukka Hassinen
Timo Yrjänä
Liisa Rautio
Visa Niittyniemi
Katja Haukilehto

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Määritelmiä	4
3. Valtion vastuulla olevat vesirakenteet.....	4
3.1. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	4
3.1.1. ELY-keskuksen vastuulla olevat vesitaloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet.....	4
3.1.2. ELY-keskuksen vastuulla olevat kalataloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet	6
3.1.3. Luonnonvarakeskuksen vastuulla ovat vesistörakenteet	7
3.1.4. Metsähallituksen vastuulla olevat vesistörakenteet	7
3.2 Ympäristöministeriön hallinnonala.....	7
3.3 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	8
3.4. Yhteenveto valtion vesistörakenteiden hoidon määrärahoista	8
4. Toimintaympäristö ja sen muutokset	10
5. Vesistörakenneomaisuuteen liittyvien tehtävien hoito ELY-keskuksessa.....	10
5.1 Nykytilanne.....	10
5.2 Aikaisemmat selvitykset	11
5.3 Tehtävien keskinäiset riippuvuudet	12
6. ELY-keskusten tehtävien alueellinen riippuvuus	12
7. Vesistörakenneomaisuuden ylläpitotoiminnan ulkoistaminen	16
8. Vaihtoehtojen tarkastelu	17
8.1. Meneillään olevan kehittämistyön jatkaminen	18
8.2. Vesistörakenneomaisuuden hallinta valtakunnallisena tehtävänä	19
8.3. Vesistörakenneomaisuuteen liittyvien lupien hallinta suuraluemallilla	20
9. Toimenpide-ehdotukset.....	21
LIITE 1. ELY-keskusten vastuulla olevat vesitaloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet	22
LIITE 2. ELY-keskuksen vastuulla olevat kalataloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet.....	23
LIITE 3. Luonnonvarakeskuksen käytössä ovat vesirakenteet	24
LIITE 4. Metsähallituksen vastuulla olevat vesirakenteet	25
LIITE 5. ELY-keskusten vastuulla olevat ympäristöministeriön hallinnon alan vesirakenteet	26
LIITE 6. Liikenneviraston vastuulla olevat vesirakenteet ja arvio vuosittaisista kustannuksista.	27
LIITE 7. ELY-keskuksissa valtion vesiomaisuuden hoitoon (vesitaloushankkeet) käytetyt henkilötyöpanokset ja erillismäärärahat vuonna 2014.....	29
Liite 8. Valtion vesiomaisuuden hoidon arvioidut vuosikustannukset eri sektoreilla kohdennettuna ELY- keskusten aluejaon mukaisesti.....	32

1. Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 4.3.2015 hankkeen selvittämään vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyvien tehtävien hoidon järjestämistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla (VETO-hanke). Hankkeen asettamisen taustalla olivat mm. valtion aluehallinnon voimavarojen supistuminen ja siitä aiheutuva organisaatioiden pyrkimys keskittyä toiminnassaan ydintehtäviin sekä yleiset tavoitteet toiminnan tehokkuuden, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Asettamispäätöksen mukaan työn ensimmäisenä vaiheena toteutettiin valtion vesiomaisuuteen ja siihen liittyvien lupien hallintaan liittyvä osuus. Työssä otettiin huomioon valtion eri toimialojen vesistörakenteiden ja vesialueiden omistajuuteen ja lupien hallintaan liittyvät tehtävät ja pyrittiin mahdollisuuksien mukaan yhteisiin tai yhteisiä hankintamenettelyjä hyödyntäviin ratkaisuihin.

Valtion vesistörakenneomaisuuteen ja siihen liittyvien lupien hallintaan liittyvää valmisteluhanketta on käsitelty ja linjattu hankkeen ohjausryhmän ja johtoryhmän ensimmäisissä kokouksissa 19.3. ja 23.3.2015. Ohjausryhmä piti valtion vesistörakenteiden kokoamista yhden tahon vastuulle vartenotettavana ratkaisumallina, joka tehostaisi toimintaa. Ohjausryhmä totesi myös, että valtion vesistörakenneomaisuuden hallinnassa tulee pyrkiä yhtenäiseen malliin kalatalouteen, vesitalouteen, metsiin ja luonnonsuojeluun liittyvissä rakenteissa. Johtoryhmä linjasi, että tarkasteltavina kohteina ovat myös luonnonravintolammikot ja kalanviljelylaitokset samoin kuin Liikenneviraston (LiVi) hallinnoimat kanavat. Johtoryhmän mukaan hankkeessa tulee etsiä ratkaisua valtion eri toimialojen hallinnassa olevien rakenteiden omistajuuden kokoamiseksi yhteen. Lisäksi johtoryhmä linjasi toisessa kokouksessaan 2.6.2015, että hankkeessa tulee valmistella ehdotus mallista, jossa vesistörakenteiden omistajuus ja lupien hallinta eli vesistörakenteen käytön tehtävät on eriytetty.

Valtion vesistörakenneomaisuutta ja siihen liittyvien lupien hallintaa koskevan valmisteluhankkeen vetäjäksi ohjausryhmä nimesi Jaakko Sierlan (MMM) sekä jäseniksi Jukka Hassisen (POS), Timo Yrjänän (POP), Liisa Maria Raution (EPO) ja Visa Niittyniemen (KAS). Valmisteluhankkeen sihteerinä on toiminut Katja Haukilehto (EPO). Lisäksi työryhmän työhön on osallistunut VETO-hankkeen projektipäällikkö Katri Vasama. Työryhmän jäsenet kirjoittivat kukin osan raportin sisällöstä sekä pitivät työpajan 6.5.2015 ja videokokouksen 29.5.2015.

Valmisteluhanke on tarkastellut ELY-keskusten (MMM/vesi, MMM/kala ja YM), LiVin (sisävesiväylät), Met-sähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) hallinnoimia vesistöhankeita ja -rakenteita. Valmisteluhankkeessa on tarkasteltu vesistöhankeiden ja -rakenteiden omistajuuteen, lupien hallintaan ja ylläpitoon liittyviä keskinäisiä ja alueellisia riippuvuuksia ja kytkentöjä, ylläpitotoiminnan ulkoistamista sekä eri tahojen vastuulla olevien vesistörakenteiden ylläpidon ja omistuksen kokoamista. Valmisteluhanke esittää vaihtoehtojen tarkastelun pohjalta toimenpide-ehdotuksia.

Työryhmä käsittelee tässä vaiheessa vain yleispiirteisellä tasolla vesialueiden omistusta ja totesi, että sillä ja vesistörakenteisiin liittyvillä ratkaisuilla ei ole olennaista vaikutusta toisiinsa.

2. Määritelmiä

Valtion vesistöomaisuuteen liittyvien tehtävien määritelmät poikkeavat toisistaan eri hallinnonaloilla. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla käytetään luvanhaltijan tehtävien lisäksi termejä hoito ja käyttö sekä ylläpito. Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilla käytetään yleensä termiä luvanhaltijan tehtävät, joita ovat vesistörakenteiden lupaehtojen mukainen käyttö, rakenteiden kunnossapito ja peruskorjaus sekä muiden velvoitteiden hoito.

Luvanhaltijan tehtävillä tarkoitetaan lupamääräysten antamien vastuiden ja velvoitteiden yleistä hoitamista, kuten lupaehtojen noudattaminen ja tarkistamisprosessit, säännöstelyn ohjaus sekä patoturvallisuuslain mukaiset padon omistajan tehtävät. Lisäksi luvanhaltijan tehtäviin kuuluu erityyppisiä kehittämistehtäviä ja mahdollisia vahinko- ja korvausasioita.

Käyttötehtävillä tarkoitetaan toimia tai hankintoja, jotka ovat välttämättömiä hankkeen tarkoituksen toteuttamiseksi ja synnyttävät ns. käyttökuluja esim. laitteiden energiakulut ja järjestelmien käyttöpalvelut. Keskeisiä käyttötehtäviä ovat mm. säännöstelypatojen ja pumppaamojen ohjaus. ELY-keskusten liikennevastuualueella näitä kunnossapito- ja käyttötehtäviä nimitetään hoidoksi ja käytöksi.

Kunnossapidolla tarkoitetaan rakenteiden jatkuvaluonteista kunnossapitoa ja käyttöä. Tällaisia toimia tarvitaan rakenteen pitämiseksi toimintakunnossa ja joissakin tapauksissa niillä ennalta estetään rakenteen kunnan heikkenemistä. Toimet ovat vaikutuksiltaan suhteellisen lyhytkestoisia ja säännöllisesti uusittavia.

Peruskorjauksella (eli perusparannuksella) tarkoitetaan toimia, joilla olemassa olevaa rakennetta tai järjestelmää korjataan ja huonontunut kunto tai toimivuus palautetaan ennalleen. Tämä voi tapahtua vaihtamalla keskeisiä osia uusiksi tai rakentamalla uusiksi vaurioituneet kohdat. Peruskorjauksen yhteydessä osa tuotteesta tai rakenteesta pysyy ennallaan. Peruskorjausta ovat esim. säännöstelypatojen luukkujen merkittävä korjaaminen tai uusiminen. Liikennevastuualueella peruskorjaukset kuuluvat ylläpito-termin piiriin. Peruskorjausinvestoinnit aktivoidaan tiliviraston taseeseen.

Muilla velvoitteilla tarkoitetaan lähinnä tarkkailu- ja kompensatiovelvoitteita. Nämä velvoitteet perustuvat vesioikeudellisiin lupiin ja niiden perusteella tehtyihin tarkkailupäätöksiin. Tarkkailuvelvoitteet koskevat yleensä mm. vedenpinnan, virtaaman, vedenlaadun, vesiluonnon, kalaston ja kalatalouden tarkkailua. Kompensatiovelvoitteet ovat yleensä kalataloudellisia maksuja, istutusvelvoitteita tai kalojen elinolosuhteiden turvaamistoimenpiteitä.

Ulkoistamisella tarkoitetaan jonkin omana työnä tehtävän toiminnon siirtämistä osittain tai kokonaan yrityksen tehtäväksi. Palvelun tuottaja organisoii työt ja valitsee työmenetelmät. Materiaalien hankinta ja tarvittavan laadun valvonta sekä raportointi tilaajalle kuuluvat palveluntuottajalle. Ulkoistamisen perusteena on yleensä kustannusten säästäminen ja tarve resurssien vapauttamiseksi tai kohdentamiseksi ydintehtäviin.

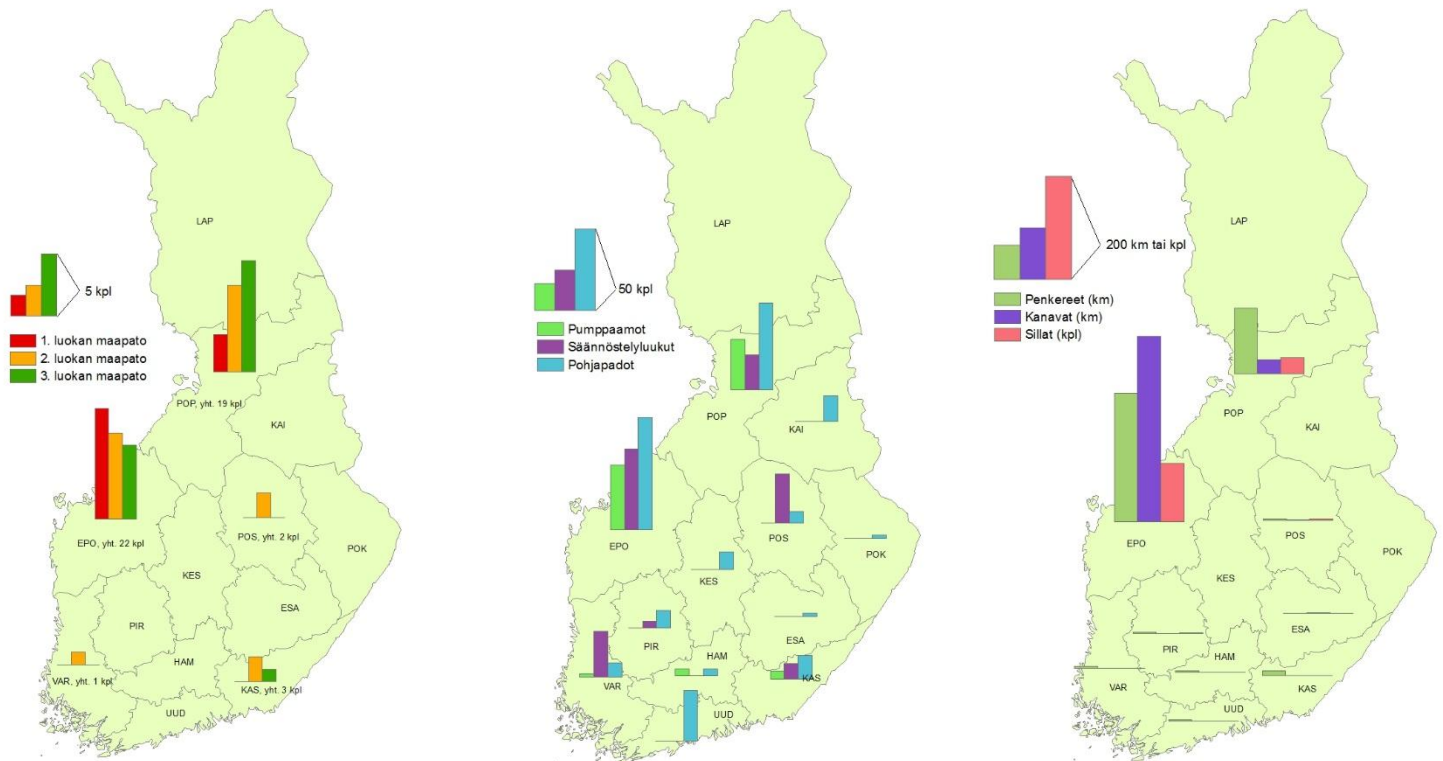
3. Valtion vastuulla olevat vesirakenteet

3.1. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

3.1.1. ELY-keskuksen vastuulla olevat vesitaloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet

ELY-keskusten vastuulla on yli 250 vesitaloudellista lupaa ja runsaasti niihin liittyviä ylläpidettäviä rakenteita. Esimerkiksi valtion vastuulla olevia luokiteltuja patoja on 46, joista suurimman riskin aiheuttavia 1. luokan patoja on 12 (EPO 9 kpl ja POP 3 kpl) ja ne liittyvät valtion vastuulla oleviin tekojärviin.

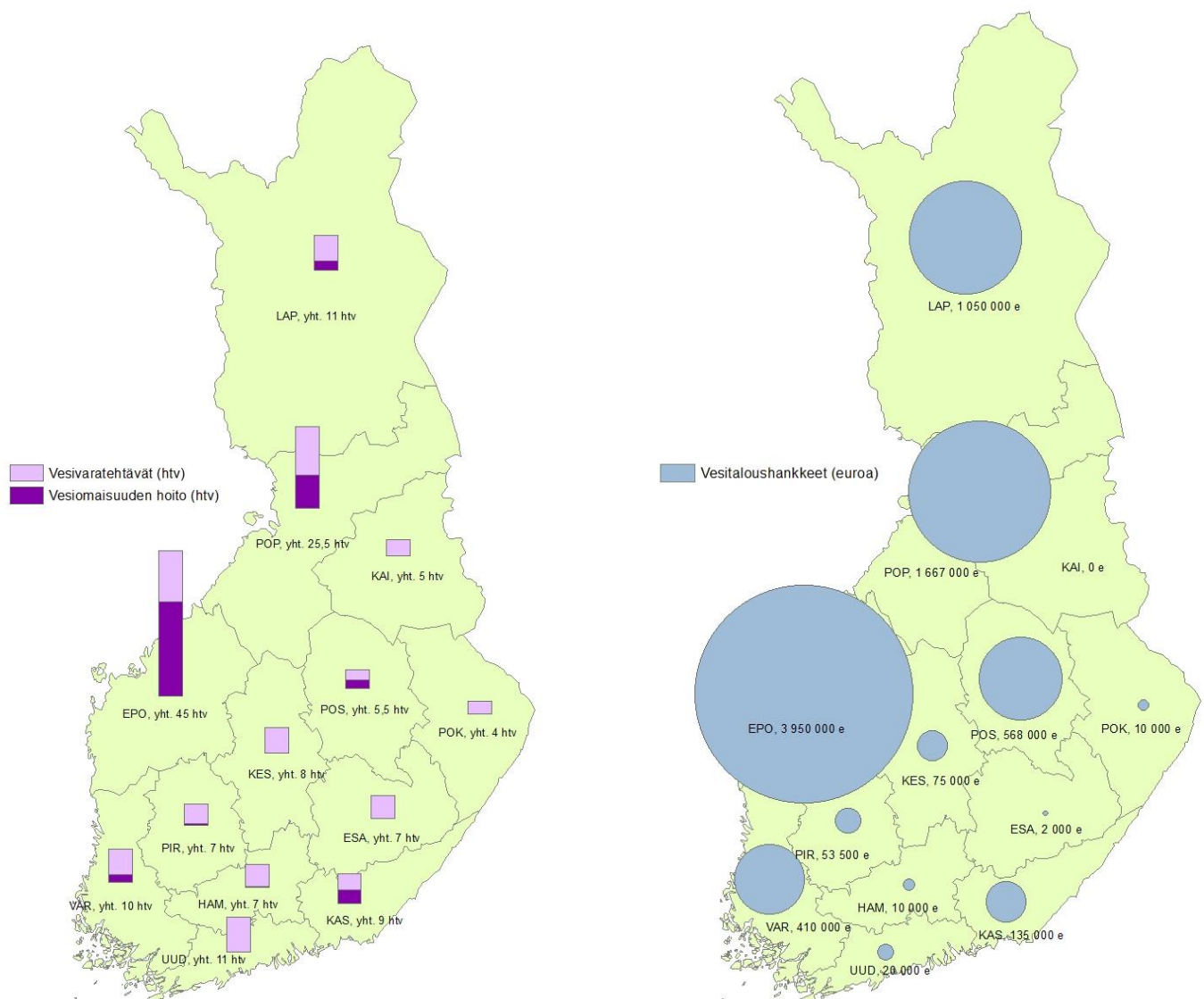
Valtion vastuulla olevista vesistö rakenteista tehtiin kysely ELY-keskuksille vuonna 2011. Tämän kyselyn vastauksien perusteella laadittu yhteenveto on päivitetty liitteeksi 1 ja keskeiset tiedot ovat kuvassa 1. Näissä luvuissa ovat pääosin mukana myös YM:n hallinnonalalla olevat rakenteet, joiden määrä on selvästi pienempi kuin MMM:n hallinnonalalla.

Kuva 1. Vesitaloushankkeisiin liittyvät valtion ylläpidettävät keskeiset vesistö rakenteet ELY-keskuksittain.

Työryhmä teki toukokuussa 2015 ELY-keskuksille kyselyn vesitaloushankkeisiin vuonna 2014 käytetyistä resursseista. Vastauksien tiedot on koottu liitteeseen 7 kolmeksi taulukoksi: 1) valtion vesistö rakenneomaisuuden hoitoon ja vesivaratehtäviin kokonaisuudessaan käytetyt henkilötyöpanokset, 2) valtion vesistö omaisuuden hoidon eri osatehtäviin käytetyt henkilötyövuodet ja 3) valtion vesistö omaisuuden hoitoon käytetyt erillismäärärahat sekä oman työn osuus tehtävien hoidossa. Tiedot ovat arvioita ja siten vain suuntaa antavia.

Vuonna 2014 vesitaloushankkeiden hoitoon käytettiin yhteensä noin 8 milj €, josta kunnossapidon ja perusparannuksen osuus oli 60 % ja luonnontaloudellisten ja teknisten velvoitteiden osuus vajaat 30 %. Käytetyt määrärahat ja henkilötyöpanokset ovat selvästi suurimmat Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (EPO) ja seuraavaksi suurimmat Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (POP). Suurin osa näistä määrärahoista käytettiin vesistö rakenteiden kunnossapitoon ja perusparannukseen Siikajoella, Pyhäjoella, Kalajoella, Perhontojoella, Ähtävänjoella, Lapuanjoella, Kyrönjoella ja Närpiönjoella, missä sijaitsee suurin osa valtion vastuulla olevista vesitaloushankkeista. Määrärahojen käytössä kolmanneksi suurin alue on Lappi, jossa määrärahat kuuluivat pääosin Inarijärven velvoitteisiin. Kuvassa 2 on esitetty kyselyn perusteella valtion vesistö rakenneomaisuuden hoidon tehtäviin käytetyt henkilötyövuodet ja erillismäärärahat ELY-keskuksittain. Henkilötyöpanokset kohdistuivat samoille alueille kuin valtion vastuulla olevat rakenteet ja niihin käytetyt erillismäärärahat.

Kuva 2. Vesistöomaisuuden hoitoon ja muihin vesivaratehtäviin ELY-keskuksissa käytetty tehokas työaika (htv) ja vesiomaisuuden hoidon erillismäärärahat (€) vuonna 2014.

3.1.2. ELY-keskuksen vastuulla olevat kalataloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet

ELY-keskusten vastuulla olevia kalataloudellisia lupia on muutamia ja niihin liittyvien ylläpidettävien rakenteiden määrä on melko vähäinen. Keväällä 2015 ELY-keskuksille tehdystä kyselyssä esille tulleet kohteet on koottu liitteen 2 taulukkoon. Pääosin kunnossapitotarve on erittäin vähäinen. Kaakkois-Suomen ELY-keskus

(KAS) ilmoitti kunnossapidon tarpeeksi enintään 10 000 €/v, Etelä-Savon ELY-keskus (ESA) ilmoitti kunnossapidon tarpeeksi 5 000 €/v ja muut ELY-keskukset ilmoittivat, että tarvetta ei ole tai se on vähäinen.

Erityiskysymyksenä nousi Lapin ELY-keskuksen (LAP) osalta esille 28 luonnonravintolammikkoa ja Pisan kalanviljelylaitoksen lammikko, jotka on aikanaan luovutettu Pro Agrialle. Lopetettujen lammikkojen jälkihoito on palautunut ELY-keskukselle ja arvioidut kertakustannukset luonnontilaan saattamiseksi ovat 1,1 milj. €.

Kalataloushankkeisiin liittyvien vesistöarakenteiden vuosittaisen kunnossapidon tarve on karkean arvion mukaan korkeintaan 20 000 – 30 000 € vuodessa, josta merkittävä osa kohdistuu Korkeakoskelle (KAS) 2016 valmistuneeseen kalaportaaseen.

3.1.3. Luonnonvarakeskuksen vastuulla ovat vesistöarakenteet

Luonnonvarakeskuksen (Luke) käytössä on useita kalanviljelylaitoksia ja luonnonravintolammikkoja, joiden tietoja on koottu liitteen 3 taulukkoon. Kohteet jakaantuvat seuraavasti:

- 7 Senaatti-kiinteistöjen omistamaa kalankasvatustilaa. Rakenteiden tekninen nykyarvo 1,5 milj. € ja vuosittainen kunnossapitotarve 130 000 €
- 2 muiden omistamaa kalanviljelylaitosta. Rakenteiden tekninen nykyarvo 430 000 € ja vuosittainen kunnossapitotarve 70 000 €.
- 10 Inarin kalatalousvelvoitteen käytössä olevaa luonnonravintolammikkoa, joista kahdesta ollaan luopumassa. Rakenteiden tekninen nykyarvo noin 320 000 € ja vuosittainen kunnossapitotarve vajaa 10 000 €.
- 13 muuta tuotantotoiminnan lammikkoa. Rakenteiden tekninen nykyarvo 340 000 € ja vuosittainen kunnossapitotarve vajaa 10 000 €.

Yhteensä Luonnonvarakeskuksen vastuulla olevien vesistöarakenteiden kunnossapidon tarve on suuruusluokkaa 220 000 € vuodessa.

3.1.4. Metsähallituksen vastuulla olevat vesistöarakenteet

Metsähallitus hallinnoi merkittävää osaa Suomen vesistöistä, etenkin Pohjois-Suomessa. Metsähallituksen vastuulla on muutama sata pienehköä vesistöarakennetta, joita hallinnoivat luontopalvelut ja Laatumaa. Niihin kuuluu 14 vähäisimpään 3-vaaraluokkaan luokiteltua patoa ja yksi 2-luokan pato. Metsähallituksella ei ole vesistöarakenteiden kunnossapitoon tarvittavaa henkilöstöä tai osaamista, vaan se hankitaan tilaamalla. Osa vesistöarakenteista on uittoon liittyviä rakenteita, kuten pudotuspaikkoja ja suojapaikkoja. Uittorakenteiden kunnossapidosta vastaa uittoa toimittava Perkaus Oy. Viime aikoina Metsähallituksen vastuulle ja hallintaan on siirtynyt mm. Puolustusvoimilta toimintayksiköiden lakkauttamisen yhteydessä vapautuneita laituri- ym. rakenteita.

Metsähallituksen vastuulla olevien vesistöarakenteiden vuosittaisen kunnossapidon tarve on vähäinen. Tiedot näistä rakenteista on koottu liitteeseen 4.

3.2 Ympäristöministeriön hallinnonala

ELY-keskuksille keväällä 2015 tehdyn kyselyn perusteella on kuudella ELY-keskuksella ympäristöministeriön hallinnonalalla vastuulla olevia ja mahdollisesti kunnossapidettavia vesistöarakenteita. Tiedot näistä rakenteista on koottu liitteeseen 5.

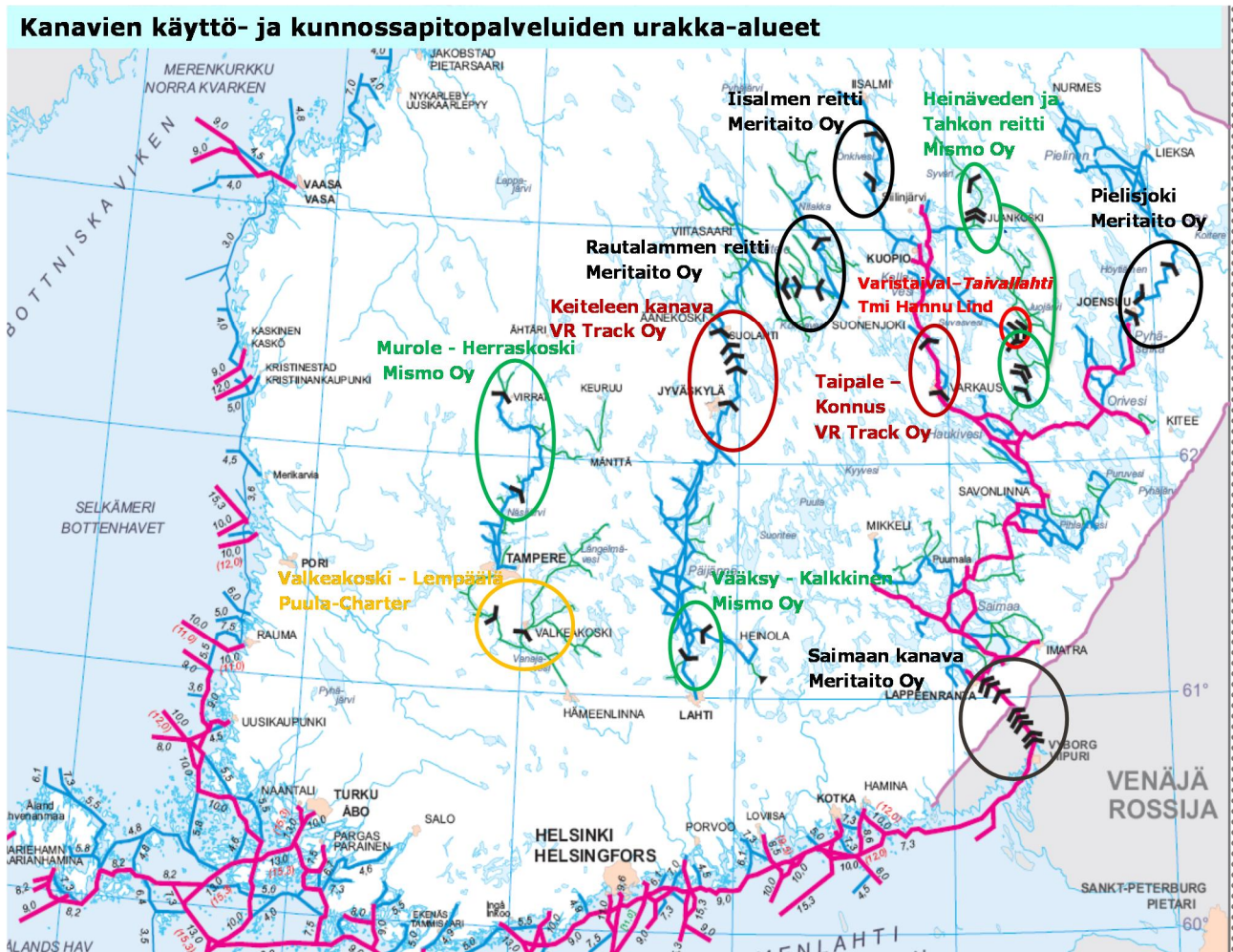
Ympäristöministeriön hallinnonalalla vastuut liittyvät lintuvesikunnostuksiin ja vesistökuunnostuksiin ja kohteita on seuraavissa ELY-keskuksissa: Hämeen (HAM), Kaakkois-Suomen (KAS), Keski-Suomen (KES), Pirkanmaan (PIR), Pohjois-Savon (POS) ja Varsinais-Suomen (VAR) ELY-keskuksissa.

Ympäristöministeriön vastuulla olevien vesistöarakenteiden kunnossapidon tarve on todennäköisesti alle 50 000 € vuodessa.

3.3 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Valtion väyläomaisuus (maantiet, radat ja vesiväylät) on Liikenneviraston taseessa. Vesiväylien tasearvo on n. 0,2 Mrd €. Liikennevirasto käyttää sisävesiväylien hoitoon, käyttöön ja korvausinvestointeihin/ pienimuotoiseen parantamiseen vuosittain noin 12 milj. €, josta 7-8 milj. € kanaviin. Liikenneviraston omistuksessa on 41 sulkukanavaa. Kanavien hoitoon ja käyttöön käytetään vuosittain 5,3 milj. € ja peruskorjaukseen 2,5 milj. €. Tarkempaa tietoa Liikenneviraston vastuulla olevista sisävesiväylistä ja niiden hoidosta on liitteessä 6.

Liikennevirasto ostaa kaikki kanavien hoito-, käyttö- ja ylläpitopalvelut urakoina. Liikenneviraston vastuulla olevat kanavat ja kanavaurakoiden aluejako on esitetty kuvassa 3. Urakoista kilpailutetaan vuosittain yksi tai kaksi. Kanava-asioita hoitaa Liikennevirastossa päätoimisesti neljä henkilöä. Suurin työkohde on Saimaan kanava, jonka hoitoon ja käyttöön menee vuosittain 3,2 milj. € ja ylläpitoon 1,4 milj. €.

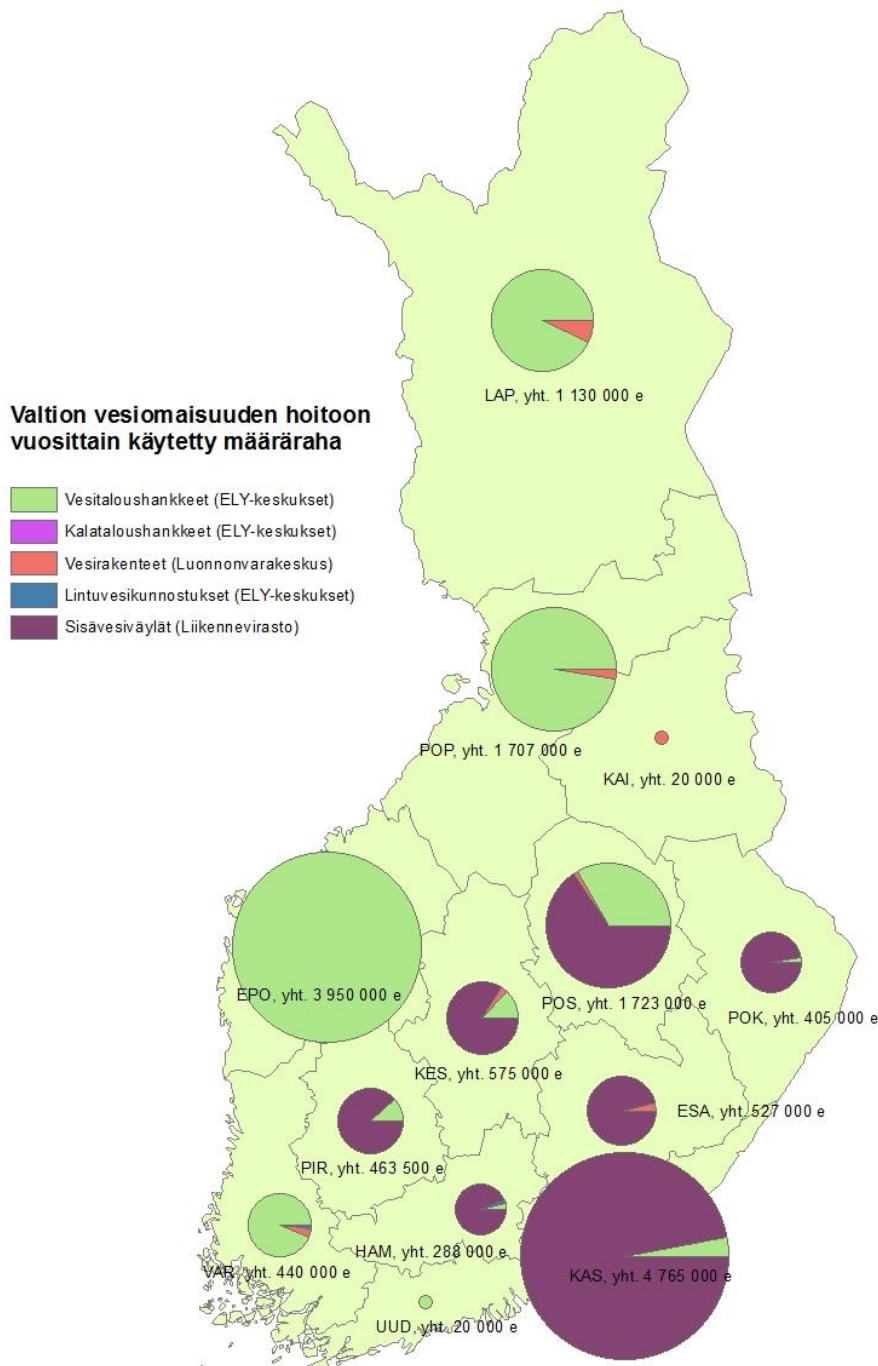

Kuva 3. Liikenneviraston vastuulla olevat kanavat ja kanavaurakoiden alueet (2014).

3.4. Yhteenveto valtion vesistörakenteiden hoidon määrärahoista

Kevään 2015 kyselyjen perusteella koottiin yhteenveto valtion vesistöomaisuuden hoitoon eri hallinnonaloilla (MMM, YM, LVM/sisävesiväylät) käytetyistä määrärahoista. Tiedot eivät ole täysin vertailukelpoi-

sia, mutta antavat suuntaa-antavan kuvan tilanteesta vuonna 2014. Jatkotarkastelujen helpottamiseksi kaikkien toimijoiden määrärahat arvioitiin ELY-keskuskohtaisesti (liite 8 ja kuva 4). Tässä tarkastelussa määrärahojen käyttö on suurinta Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueella eli 4,8 milj. €, josta Saimaan kanavan osuus on yli 95 %. Toiseksi suurinta käyttö oli Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella eli 4,0 milj. €, joka kuluu kokonaisuudessaan vesitaloushankkeisiin. Seuraavaksi suurimpia alueita ovat Pohjois-Savo ja Pohjois-

Pohjanmaa 1,7 milj. €:lla.

Kuva 4. Valtion vesistöomaisuuden hoitoon eri hallinnonaloilla (vesitaloushankkeet/ELY, kalataloushankkeet/ELY, vesistö rakenteet/Luke, lintuvesikunnostukset/ELY ja sisävesiväylät/Livi) vuonna 2014 käytetyt määrärahat kohdennettuna ELY-keskuskohtaisesti.

4. Toimintaympäristö ja sen muutokset

Vesitaloustehtävien hoitoon vaikuttavat ympäristön muutostekijät samoin kuin tehtäviin käytettävissä olevien voimavarojen supistuminen aiheuttavat merkittäviä haasteita näiden tehtävien hoidolle valtion aluehallinnossa. Ilmaston muuttuessa ja sään ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä tarve tulvariskien hallinnan parantamiseen sekä valtion vesistörakenteiden hoidon ja käytön sekä ylläpidon kehittämiseen ja tehostamiseen kasvaa. Aluehallinnon rakenteen kehittäminen on aktiivisessa vaiheessa. Tämä kehittäminen ei kuitenkaan sellaisenaan vastaa vesistöomaisuuden ja lupien hallinnan haasteisiin.

Valtion vesistöomaisuutta hallinnoivat eri toimijat joutuvat kehittämään toimintaansa ottaen huomioon omaan organisaatioonsa vaikuttavat toimintaympäristön muutokset. Osa toimintaympäristön muutoksista on toimijoille yhteisiä, mutta jotkut muutokset voivat kohdistua vain yksittäiseen toimijaan. Erityisesti tämä koskee vesistöomaisuuden aktiivista hyödyntämistä ja siihen liittyvää ylläpitotarvetta. Lukumääräisesti valtaosa valtion vesistöhankeista on toteutettu kymmeniä vuosia sitten.

Osa valtion toteuttamista hankkeista on edelleen alkuperäisen tarkoituksen mukaisessa aktiivista ylläpito-toimintaa vaativassa käytössä. Tällaisia ns. aktiivihankkeita ovat esimerkiksi vesiliikennettä ja tulvariskien hallintaa palvelevat hankkeet. Näihin hankkeisiin toimintaympäristöstä kohdistuu muuttuvia ja osin myös kasvavia odotuksia. Useasti näiden hankkeiden kohdalla myös omaisuuden ja lupien hallinnan laiminlyönteistä aiheutuvat riskit lisääntyvät ympäristö- ja käyttöolosuhteiden muutosten myötä.

Lukumääräisesti suuri osa valtion vesistöhankeista on kuitenkin ns. passiivihankkeita. Niissä ei ole ollut vuosiin tai vuosikymmeniin tarvetta minkäänlaisiin luvanhaltijan toimiin. Pääasiassa nämä hankkeet ovat uomien perkauksia, joissa perkausmaiden läjitys on tapahtunut uomien reunoille tai lähialueille. Vuosien saatossa nämä alueet ovat saavuttaneet uuden luonnontilan eikä niiden kohdalla ole siten yleensä tarvetta tai edes edellytyksiä ylläpitotoimiin. Tällaisiin hankkeisiin saattaa kuitenkin liittyä kertaluonteista toimenpidetarvetta yksittäisen ongelmarakenteen poistamiseksi tai muutoin pysyvän ratkaisun aikaansaamiseksi.

Valtion vesistöomaisuuden samoin kuin muunkin infraomaisuuden hallintaan vaikuttavat alan yleiset kehitystrendit, jotka ovat valtion rakennuskiinteistöomaisuuden kohdalla johtaneet omaisuuden siirtämiseen erilliselle valtion liikelaitokselle eli Senaatti-kiinteistöille, jonka tehtävänä on tuottaa toimitiloja ja niihin liittyviä palveluja valtionhallinnolle. Yksityisellä sektorilla merkittävää vesistöomaisuutta hallinnoivat vesivoimalaitosten omistajatahot ovat siirtyneet käyttö- ja ylläpitotoiminnassaan pääosin ulkopuolisten ostopalvelujen käyttöön.

5. Vesistö rakenneomaisuuteen liittyvien tehtävien hoito ELY-keskuksessa

5.1 Nykytilanne

Valtion vesistö rakenneomaisuutta ja niihin liittyviä lupia on usean eri viraston hallinnassa. Kunnossapitokustannuksilla mitattuna niitä on eniten Liikenneviraston (sisävesiväylät) ja ELY-keskusten (esim. tulvasuojelurakenteet) vastuulla. ELY-keskusten vastuulla olevista vesitalousluvista ja rakenteista noin 90 % on EPO:n ja POP:n alueella. Kalataloudellisten lupien hallinta kuuluu ELY-keskusten E-vastuualueelle ja yleensä ylläpitotehtävien hoidosta on sovittu Y-vastuualueen kanssa. Liikennevirasto hoitaa hallinnassaan olevia rakenteita hankkimalla ostopalveluja.

ELY-keskuksissa suoraan lupien hallintaan liittyvä asiantuntijatyö (kuten omaisuuden hallintaan liittyvä kunnossapito- ja perusparannustöiden ohjelmointi, säännöstelyjen hoidon ohjaus sekä lupaan liittyvien velvoitteiden organisointi) tehdään pääasiassa ELY-keskusten toimintamenoista palkattujen virkamiesten tai MMM:n erillismäärärahoilla palkatun vakituisen henkilöstön toimesta.

Rakenteiden kunnostuksen sekä perusparannuksen edellyttämät suunnitelmat teetetään konsulteilla ja töiden toteutus hoidetaan urakointimenettelyllä. Säännöstelyjen hoidon ohjaus hoidetaan pääosin ELY-keskusten omana työnä tehden yhteistyötä asianomaisissa vesistöissä toimivien voimayhtiöiden ja palveluntuottajien kanssa. Kunnossapitoluonteisia töitä ollaan siirtämässä teiden hoidon alueurakoihin. Rakenteiden käytettävyyden turvaavien töiden kilpailuttaminen edellyttää jatkovalmisteluja, kuten yhteisten sopimusmallien, luomista. Patoturvallisuustarkkailu ja hydrologinen havainnointi tehdään tällä hetkellä paljolti ELY-keskusten omana työnä. Luonnontaloudelliset velvoitteet hoidetaan tällä hetkellä osin ELY-keskusten omana työnä osin käyttäen ostopalveluita hyödyntäen erityisesti yhteistarkkailuja.

ELY-keskusten vastuulla olevien vesistöhankkeiden lupien hallinnan haasteita lisää ilmastonmuutos ja vesien käytössä tapahtuvat muutokset, minkä vuoksi useat vesitalousluvut tarvitsevat päivittämistä. Suomen ympäristökeskuksen arvion (2015) mukaan noin kolmanneksessa kaikista säännöstelyluvista on sellaisia lupaehtoja, joiden noudattamien aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa ongelmia ilmastoskenaarioiden mukaisissa tilanteissa. Ainakin osaa näistä luvista joudutaan tarkistamaan tulevien vuosien ja vuosikymmenten aikana ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Vuonna 2014 tehdyn arvion mukaan ELY-keskukset tulevat seuraavan viiden vuoden aikana valmistelevaan lupaehtojen muutoksia 30 säännöstelylupaan ja myös määräaikaista lupaehtojen tarkistuksia on tulossa useisiin lupiin. Esimerkiksi EPO jätti vuonna 2014 viisi vanhoihin vesitaloushankkeisiin liittyvää lupahakemusta. Kunnossapidossa ja perusparannuksessa merkittäviä haasteita aiheutuu siitä, että vesirakenteet on yleensä tehty käyttöoikeuksien turvin ja tehtävät toimenpiteet edellyttävät neuvotteluja maanomistajien kanssa. Pyrkimys luovuttaa rakenteita ja siirtää lupia valtiolta hyödynsääjille lisää osaltaan lupamuutosten tarvetta.

5.2 Aikaisemmat selvitykset

ELY-keskusten vastuulla olevaa vesiomaisuuden ylläpitoa ja luvanhaltijan tehtäviä on viime vuosina tarkasteltu useissa selvityksissä. Tällaisia selvityksiä ovat mm:

- Vesistöhankeiden ylläpidon kehittämisehdotus, 2006 (MMM)
- Valtion kunnossapidettävien vesirakenteiden ja osaamisverkoston tarpeellisuus, 2011 (EPO ja POP)
- Esiselvitys Kala-, Pyhä- ja Siikajoen vesistöalueen valtion lupien ja niihin liittyvien tehtävien siirtämisestä POPELYltä EPOELYlle, 2013 (POP ja EPO)
- Esiselvitys valtion vesistöhankeiden ja niihin liittyvien rakenteiden siirtomahdollisuuksista hyödynsääjille, 2013 (EPO ja POP)
- Jatkoselvitys hyödynsääjille luovutettavista vesistö-rakenteista ja suunnitellut etenemisaikataulut, 2015 (kunnossapitoverkosto/EPO)
- ELY-keskusten ylläpitämien valtion vesirakenteiden automaation esiselvitys, 2015 (POS)
- Valtion vesistö-rakenteiden automaation jatkoselvitys, 2015 (kunnossapitoverkosto/EPO)
- Sopeutumistarve ilmastonmuutokseen vesistöjen säännöstelyssä, 2015 (SYKE)

Selvityksissä on käsitelty osin myös ylläpidon ja luvanhaltijan tehtävien riippuvuuksia ja kytkentöjä. Lupien ja ylläpidon tehtävien siirtämisen hyötyinä ja haittoina on pidetty esimerkiksi seuraavia seikkoja:

- Laajoilla tehtävien siirroilla on merkittäviä henkilöstövaikutuksia
- Lupatehtävien siirroissa resurssisäästöt saavutetaan yleensä vasta pidemmällä aikavälillä ja aluksi resurssin tarve saattaa kasvaa
- Lupahistorian ja alueen tuntemus vaikuttaa lupatehtävien hoitoon merkittävästi
- Ylläpidon tehtävissä isommat volyymit lisäävät joustavuutta ja suuremmat tilaukset ovat yleensä halvempia
- Sekä ylläpidon että luvan haltijan tehtävissä isommat tehtävämäärät mahdollistavat asiantunte- muksen ylläpidon ja erikoistumisen
- Jos luvan haltijan ja ylläpitäjän tehtävät eriytetään toisistaan, asiakkaan voi olla vaikeaa hahmottaa kenen kanssa missäkin asiassa toimitaan

- Luvan haltijan ja muiden viranomaistehtävien hoidon välillä on merkittävä synergiaetu.

5.3 Tehtävien keskinäiset riippuvuudet

ELY-keskuksessa hoidettavat valtion vesirakenteisiin liittyvät tehtävät muodostavat kokonaisuuden, jossa osatehtävät tukevat toisiaan. Nämä tehtävät ovat myös merkittävä osa ELY-keskuksen osaamista. Osa tehtävistä on kuitenkin mahdollista hoitaa suurempina alueellisina kokonaisuuksina.

Luvanhaltijan tehtävät liittyvät kiinteästi ELY-keskuksen muihin tehtäviin (mm. tulvariskien hallinta ja vesistöjen käytön kehittäminen) ja luvanhaltijan tehtäviä hoitavat henkilöt ovat oleellinen osa ELY-keskuksen osaamista. Luvanhaltija vastaa valtion patojen patoturvallisuudesta ja lupien toteuttamisesta aiheutuneiden vahinkoasioiden käsittelystä. Myös tiedottaminen on tärkeä osa lupien hallintaa varsinkin erityistilanteissa. Kansalaisten luottamus tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen on merkityksellistä varsinkin laajalaisissa säännöstelytehtävissä ja tulvariskien hallinnassa.

Rakenteiden perusparannukset ja kunnossapito voidaan eriyttää luvanhaltijan tehtävistä ja säännöstelyn ohjauksesta. Tämä kuitenkin edellyttää hyvää tiedonvälitystä eri toimijoiden välillä ja selkeää vastuunjakoa. Perusparannusten ja kunnossapidon keskittämällä voidaan turvata riittävä osaaminen ja kilpailutuksessa voidaan hyödyntää ELY-keskusten L-vastuualueiden osaamista infrahankinnoissa. Kunnossapitoa ja perusparannuksia voidaan myös hoitaa alueellisesti laajempina kokonaisuuksina.

Myös osa säännöstelyyn liittyvistä tehtävistä on siirrettävissä nykyistä suuremmille alueille yhden johdon alaisuuteen tai verkostomaiseksi toiminnaksi hyödyntäen kaukokäyttöä ja automaatiota. Tämä mahdollistaa varamiesjärjestelyn sekä kriittisen osaamisen ja asiantuntemuksen. Alueellisella asiantuntemuksella on kuitenkin suuri merkitys vesistöissä, joissa tulvat kehittyvät nopeasti ja lupiin liittyy paljon ratkaistavia yksityiskohtia.

Hydrologisten asemien kunnossapito on hoidettavissa muiden kunnossapitotehtävien tapaan ja havainnoinnissa ollaan merkittävästi lisäämässä ulkoisten palvelun käyttöä. Hydrologinen osaaminen on kuitenkin välttämätöntä jokaisessa ELY-keskuksessa ja sillä on keskeinen merkitys mm. tulvantorjunnassa, tulvariskien hallinnassa ja säännöstelyn ohjauksessa sekä vesitilannekuvan ylläpidossa. Myös luonnontaloudellisten velvoitteiden hoitoon liittyvä osaaminen on keskeisenä osassa ELY-keskusten monissa perustehtävissä (mm. vesienhoidon suunnittelu) ja asiantuntemusta tarvitaan laajasti luvan haltijan vastuulle kuuluvassa lupaprosessissa.

6. ELY-keskusten tehtävien alueellinen riippuvuus

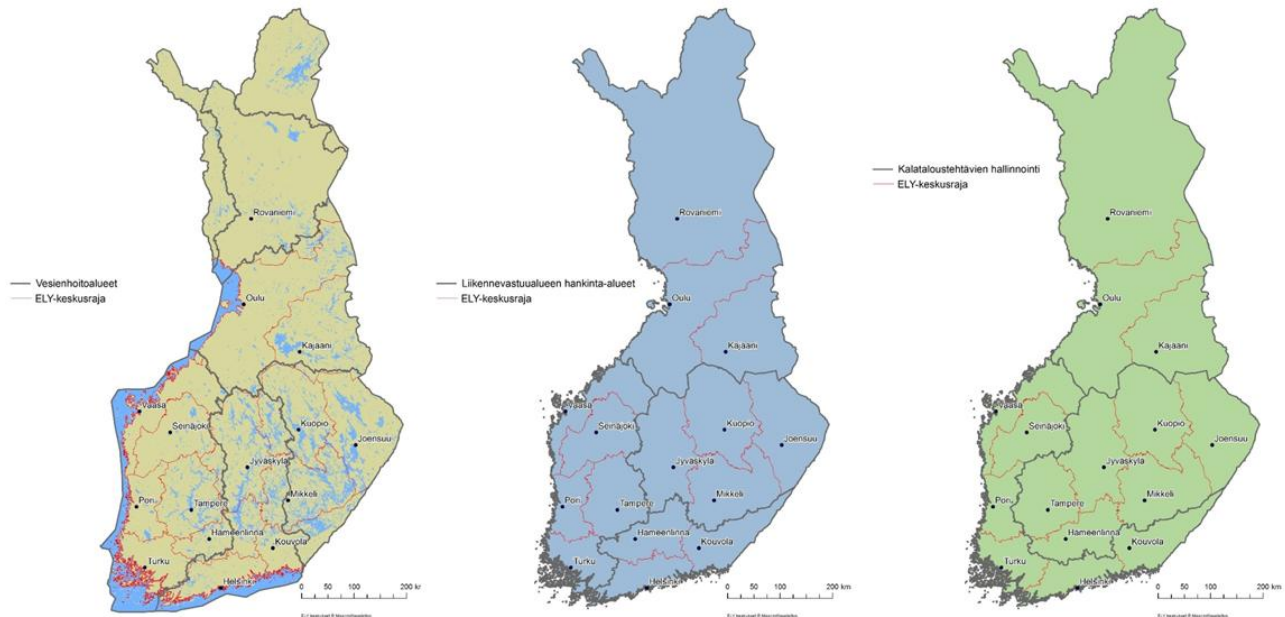
Vesistörakenteiden ylläpidon kannalta keskeinen alueellinen riippuvuus on yleensä vesistöalue, sillä vesistöissä tehtävät toimet (esim. säännöstely) voivat vaikuttaa usein koko vesistöalueeseen. Periaatteessa vesistöalueen rakenteiden hoitoa voisi helpottaa, jos niitä hallinnoisi yksi viranomainen. Ensisijaisesti vesistöaluepohjaisesta hallinnoinnista hyötyisi kuitenkin käyttötoiminta, erityisesti tulvariskien hallinta.

Suomi on jaettu vesienhoitoalueisiin vesistöalueiden mukaisesti eli vesienhoitoalueet eivät siten noudata ELY-keskusten rajoja. Vesienhoitoalueet ovat Vuoksen alue (VHA 1), Kymijoen-Suomenlahden alue (VHA 2), Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren alue (VHA 3), Oulujoen-lijoen alue (VHA 4), Kemijoen alue (VHA5) sekä kansainväliset vesienhoitoalueet Tornionjoen (VHA6) ja Tenon, Näätämöjoen ja Paatsjoen alueella (VHA7). Vesienhoitoalueiden mukainen jako on kuvassa 5a.

Valtion vesistörakenteiden kunnossapito on tyypiltään samanlaista toimintaa kuin ELY-keskusten liikennevastuualueiden kunnossapitohankinnat. L-vastuualueen hankintatehtävät on keskitetty vuoden 2016 alus-

ta neljälle suuralueelle, jotka ovat pohjoinen hankinta-alue (LAP, POP ja KAI), läntinen hankinta-alue (VAR, EPO, PIR), itäinen hankinta-alue (KES, ESA, POS ja POK) ja eteläinen hankinta-alue (UUD, HAM ja KAS). L-vastuualueella käyttöön otetut suuralueet ovat kuvassa 5b. Valtion vesistöomaisuuden ylläpitotehtävissä ja L-vastuualueen hankinnoissa on paljon yhteisiä piirteitä ja rakenteiden kunnossapitotöitä yhdistetään parhaillaan tienhoidon alueurakoihin.

MMM:n alainen kalatalouden aluehallinto on vuoden 2015 alusta yhdistetty kolmeksi suuralueeksi: Pohjoinen Suomi (LAP, KAI ja POP), Rannikkoalueet (VAR, EPO/POH, UUD ja KAS) ja Järvi-Suomi (ESA, PIR, HAM, KES, POS ja POK). Kalasektorin suuralueet ovat kuvassa 5c. Valtion vesitaloushankkeilla on selkeitä liittymäkohtia kalataloudelliseen jakoon.

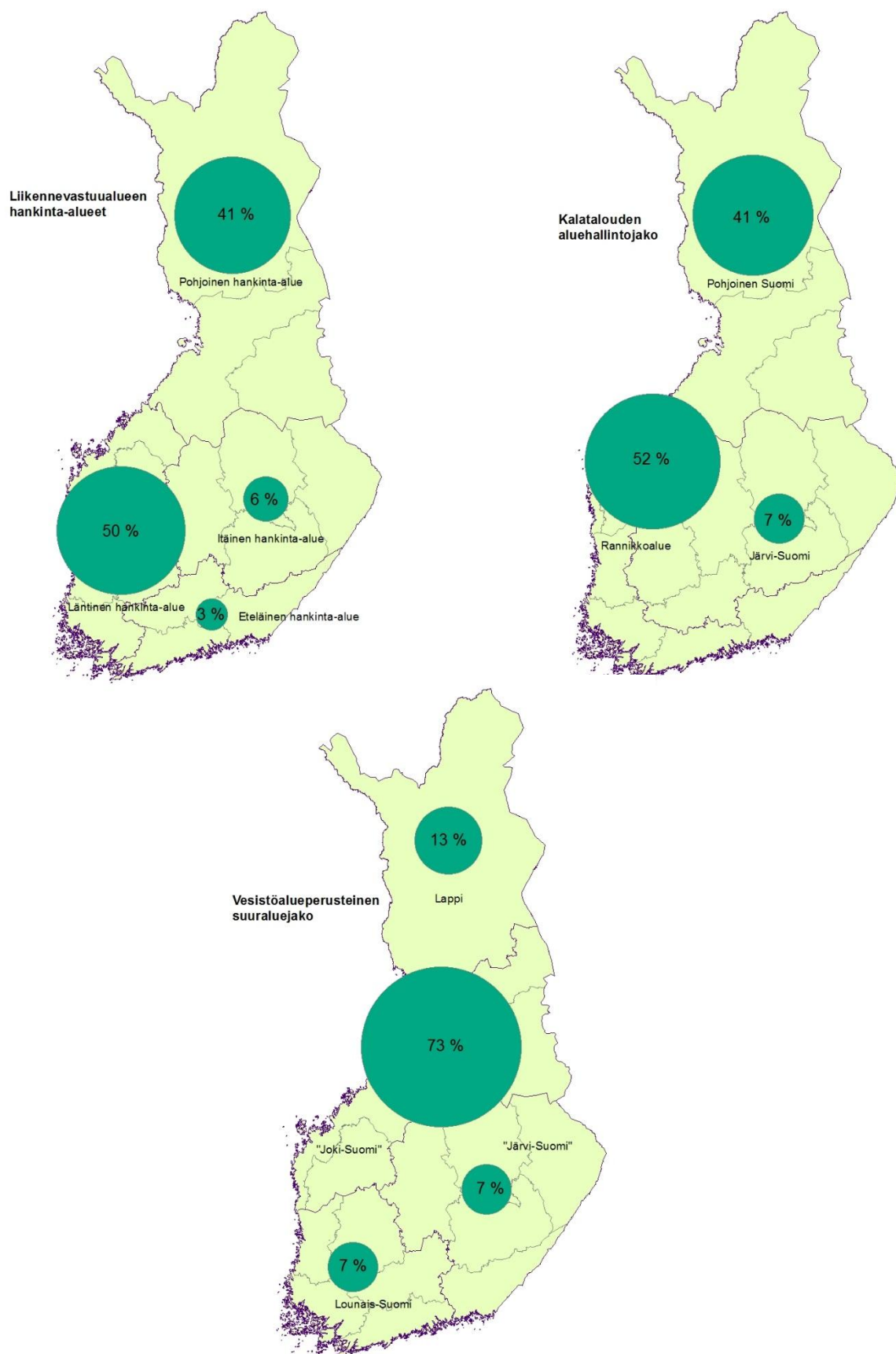

Kuva 5. Vesienhoitoalueiden jako, ELY-keskusten L-vastuualueiden hankinta-alueiden jako ja ELY-keskusten kalataloustehävien aluejako.

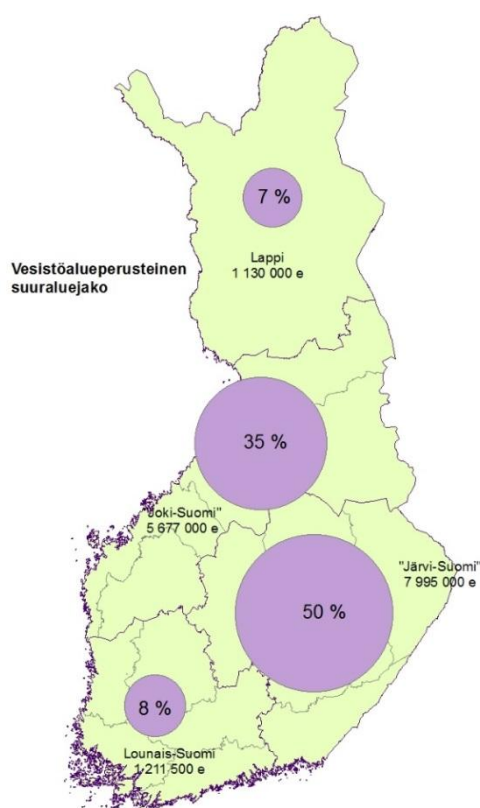
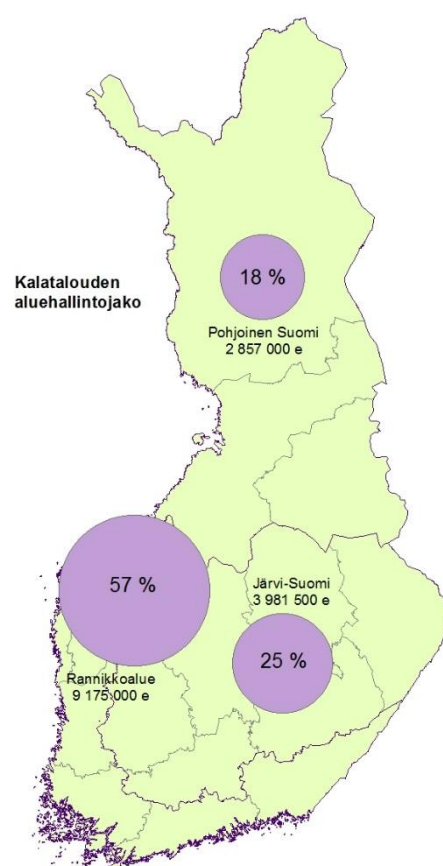
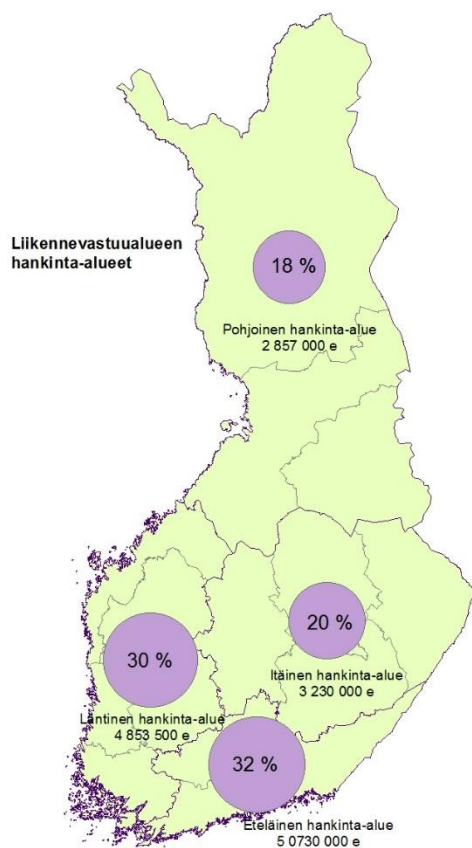
Vedenlaadun seurannan osalta on päätetty ELY-keskuksissa siirtyä 2016 alussa vesienhoitoaluepohjaiseen palvelujen hankkimiseen. Myös monien vesiasioiden hoitaminen, erityisesti tulvariskien hallinta on vesistöaluepohjaista. Tässä työssä ei kuitenkaan ole haluttu muuttaa nykyisiä aluehallinnon rajoja, vaan vesistö- ja vesistöomaisuuden ja siihen liittyvien lupien hoidon alueet pyritään muodostamaan mahdollisimman hyvin vesistöaluekokonaisuudet säilyttäen, mutta hallinnollisia rajoja rikkomatta.

L-vastuualueen hankinta-aluejako soveltuu kohtuullisesti mahdollisen aluejaon pohjaksi, sillä kunnossapito- ja peruskorjaustehtävissä on useita osatehtäviä, jotka ovat samankaltaisia kuin L-vastuualueen vastaavat tehtävät. Myös kalataloussektorin suuraluejako soveltuisi mahdollisen aluejaon pohjaksi, sillä vesitalous- hankkeilla ja kalataloushankkeilla on paljon liittymäkohtia. Mahdollista aluejakoa voidaan tehdä hyödyntäen näitä alueellisia jakoja. Käyttökelpoinen malli voisi olla myös vesistöolosuhteisiin ja nykyisiin aluehallin- torajoihin perustuva aluejako esim. Lappi, Joki-Suomi, Lounais-Suomi ja Järvi-Suomi. Tätä aluejakomallia nimitetään tässä raportissa vesistöalueperusteiseksi suuraluejakoiksi.

Kuvissa 6 on tarkasteltu vesitaloushankkeiden sekä kuvassa 7 koko valtion vesistö- ja vesistöomaisuuden kun- nossapitoon ja peruskorjaustoimintaan käytettyjen määrärahojen alueellista jakautumista.

Kuva 6. Vesitaloushankkeiden kunnossapitoon ja peruskorjaustoimintaan ELY-keskuksissa vuonna 2014 käytetyt määrärahat jaettuna liikennevastuualueen hankinta-alueille (4 kpl), kalatalouden aluehallintoalueille (3kpl) sekä vesistöalueperusteisille suuralueille (4 kpl).

Kuva 7. Valtion vesistö rakenneomaisuuden kunnossapitoon ja peruskorjaustoimintaan eri hallinnonaloilla (MMM, YM ja LVM/sisävesiväylät) yhteensä käytetyt määrärahat vuonna 2014 jaettuna liikennevastuualueen hankinta-alueille (4 kpl), kalatalouden aluehallintoalueille (3 kpl) sekä vesistöalueperusteisille suuralueille (4 kpl).

7. Vesistörakenneomaisuuden ylläpitotoiminnan ulkoistaminen

ELY-keskusten vastuulla olevat vesistörakenteet liittyvät luvanhaltijan velvoitteisiin. Erilaiset yleisen edun nimissä aiemmin eri intressi- ja hyödynsaajatahojen kanssa toteutetut yhteishankkeet ovat lisänneet valtion ylläpidettävää vesistöomaisuutta erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla. Sitten valtion ylläpitämiä vesistö-hankkeita ja -rakenteita on pyritty siirtämään hyödynsaajien vastuulle. Siirrot voivat koskea koko vesistö-hanketta tai yksittäisiä hankkeeseen liittyviä rakenteita. Asiaa on käsitelty tarkemmin 2015 valmistuneessa raportissa: *"Jatkoselvitys hyödynsaajille luovutettavista vesistörakenteista ja suunnitellut etenemisaikataulu"*.

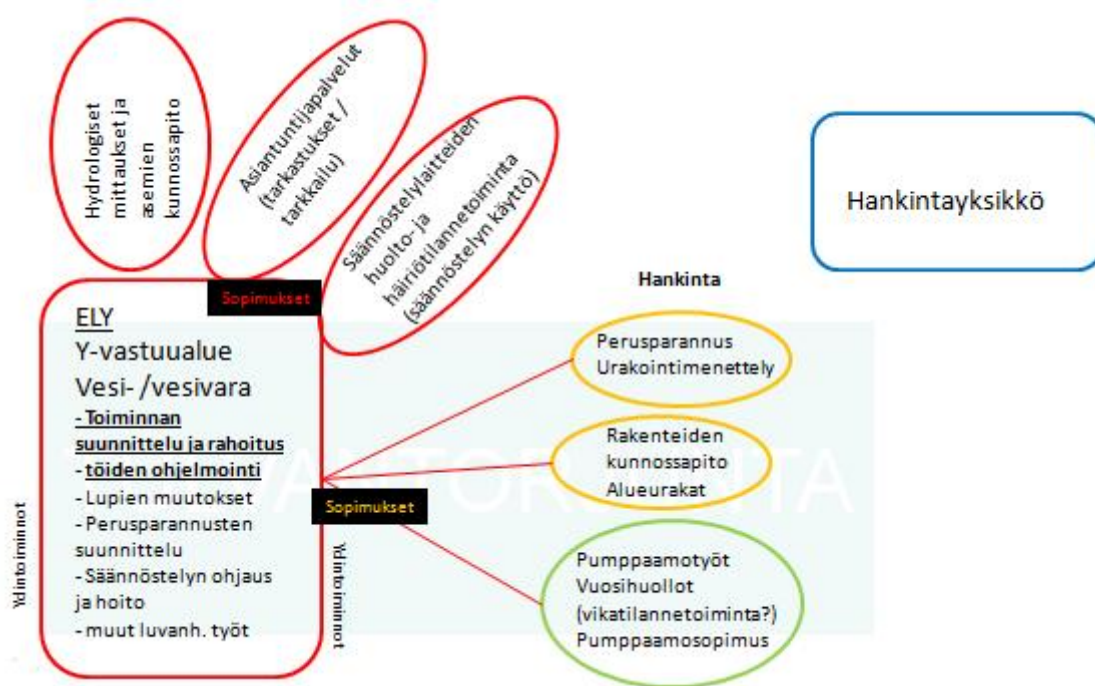
Vapaaehtoisuuden pohjalta lupien hallinnan siirtäminen hyödynsaajille on vaikeaa, jos hyödynsaajat eivät samalla saa lisähyötyjä. Yksi mahdollisuus on kohteen perusparannuksen yhteydessä sopia tulevan kunnossapitovastuun siirtymisestä hyödynsaajille. Laajasti yleiseen etuun vaikuttavien lupien osalta viranomaisvastuu on kuitenkin tärkeää lupien toteutuksen oikeudenmukaisuuden ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta.

Vesistörakenneomaisuuden kunnossapidon ulkoistaminen edellyttää tarvittavien tuotteiden määrittelyä ja palvelukuvausten laatimista sekä hankinta-alueen määrittämistä. Omaisuuden kunnossapidon ulkoistamiseen on jo tarjolla osittain soveltuvia palvelukuvauksia esim. Liikenneviraston kanavien käytön hankintoissa ja ELY-keskusten liikennevastuualueen teiden hoidon hankinnoissa. ELY-keskusten Y- ja E-vastuualueen vesistörakenneomaisuuden kirjo on hyvin laaja, ja siltä osin olemassa olevat palvelukuvaukset kattavat vain osan tarpeesta. Palvelutarpeet on järkevää pilkkoa sopiviin hankintakokonaisuuksiin.

Laajojen kilpailutusten edellytyksenä ovat yhtenäiset tiedot valtion ylläpidettävästä vesistörakenneomaisuudesta, johon kuuluvat mm. maapadot, pohjapadot, säännöstelypadot ja niihin liittyvät turvalaitteet, tulvaluukut, kanavat, pienvenekanavat, sillat, pumppaamot ja muut vastaavat rakenteet, mittalaitteet, ATK-laitteet, ATK-ohjelmat ja erilaiset lisenssit. Työtä helpottaa, että merkittävä osa tiedoista on jo saatettu digitaaliseen muotoon Vesty- ja Patotietojärjestelmien kehitystyön puitteissa. Järjestelmissä olevat tiedot eivät kuitenkaan ole vielä täysin yhtenäisiä LiVi:n tietokantojen kanssa. Tietoja tulee tarkentaa kilpailutuksen vaatimalla tavalla.

Vesistörakenneomaisuuden kunnossapidon ja perusparannusten hankinta voidaan toteuttaa ELY-keskuksittain tai keskitetysti. Vesistörakenteiden kunnossapito voidaan soveltuvin osin kytkeä ELY-keskusten liikennevastuualueiden teiden hoidon alueurakoihin. Vastaavasti osa ylläpidettävästä vesistöomaisuudesta voi soveltua Liikenneviraston kanavien käytön hankintoihin, mm. avattavien siltojen ylläpidon tehtävät ovat osin saman luontoisia kuin automatisoitujen säännöstelypatoihin liittyvät ylläpitotehtävät. Toisaalta säännöstelypatojen ylläpitotehtäviä voidaan mahdollisesti yhdistää myös pumppaamojen ylläpitosopimuksiin. Osin tarvitaan myös erillishankintoja. Kuvassa 7 on esimerkki ELY-keskuksen vastuulla olevien vesirakenteiden ylläpidon kilpailuttamisesta erilaisia ulkoisia palveluja hyödyntäen.

Automaatiota lisäämällä, käyttämällä yhteensopivia rajapintoja sekä pilvipalveluja hyödyntäen voidaan tehostaa säännöstelypatojen kaukokäyttöä ja valmistella laajempaa valvomotoiminnan keskittämistä tai ulkoistamista. Ensimmäinen tarvittava toimenpide on määritellä säännöstelypatojen automaatiohankintojen yhtenäiset vaatimukset. Valvomon toiminnan asianmukainen hoito edellyttää, että säännöstelypadolle saadaan esim. toimintahäiriötilanteessa riittävällä vasteajalla henkilö tarkastamaan tilannetta.

Kuva 8. Esimerkki ELY-keskuksen vastuulla olevien vesirakenteiden ylläpidon kilpailuttamisesta

Hydrologisen havaintoasemien ylläpitoa ollaan ulkoistamassa ja asiasta laaditaan parhaillaan erillisselvitystä osana VETO-hanketta.

8. Vaihtoehtojen tarkastelu

Selvityshankkeessa tarkasteltiin kolmea vaihtoehtoa: 1. kehittäminen nykyiseltä pohjalta, 2. siirtyminen suuraluemalliin ja 3. siirtyminen valtakunnalliseen malliin. Kaikkia näitä tarkasteltiin sekä omaisuuden että lupien hallinnan kannalta. VETO-hankkeen ohjaus- ja johtoryhmä käsittelevät vaihtoehtoja selvityshankkeen tuottaman esittelymateriaalin pohjalta.

VETO-hankkeen toisessa johtoryhmän kokouksessa 2.6.2015 johtoryhmä linjasi, että hankkeen jatkovalmistelussa tehdään ehdotus mallista, jossa eriytetään valtion vesistörakenteiden a) omaisuuden hallinta ja b) lupien hallinta ja rakenteiden käyttö.

Työryhmä toteaa, että vesistörakenneomaisuuden hallintaa on tarpeen kehittää siten, että hallinnassa säilyy riittävä osaaminen tehtäväalueella. Omaisuuden hallinta on konsernitasolla ajateltuna luvanhaltijan ohjauksessa oleva toiminto. Luvanhaltija on siten viime kädessä vastuussa rakenteiden turvallisuudesta ja toimintakuntoisuudesta.

Näiden tehtävien sisältö voidaan jakaa esimerkiksi kuvan 9 mukaisesti. Mahdollista jakoa tulee vielä tarkemmin valmistella päällekkäisyyksien estämiseksi ja patoturvallisuuden varmistamiseksi kaikissa tilanteissa.

VESISTÖRAKENNEOMAISUUDEN HALLINTA

- Vesistöjärjestelmän, ml. hydrologisten rakenteiden omaisuuden hallinta
- Vesilain ja patoturvallisuuslain mukainen vastuu vesistöjärjestelmän kunnosta; peruskorjaus ja kunnossapito
- Rakenteen kuntoon liittyvä seuranta ja tarkkailu
- Peruskorjaus- ja kunnossapitotoiden ohjelmointi, hankkeiden priorisointi ja rahoitussuunnittelu
- Tulvan tai muun erityistilanteen aikainen rakenteiden tehostettu tarkkailu
- Luvanhaltijan kanssa sovitut tehtävät vesistöjärjestelmän turvallisuuden ja toimintakunnon varmistamiseksi

Peruskorjaus: rakenteen huonontunut kunto tai toimivuus saatetaan ajan tasalle

Kunnossapito: rakenteiden jatkuva huolto ja säännöllisesti toistettava kunnostus, luvassa määritettyjen kunnossapitovelvoitteiden hoito

VESISTÖRAKENNEOMAISUUTEEN LIITTYVIEN LUPIEN HALLINTA

- Lupien hallinnointiin, hakemiseen, muuttamiseen ja niistä luopumiseen liittyvät toiminnot
- Vesistön käyttötoimintaa palveleva sekä lupaehtojen mukainen hydrologinen seuranta
- Muu vaikutusten seuranta ja tarkkailu
- Hankkeen vaikutusten kompensointi, kuten kalaistutukset ja korvausasiat
- Vesistöjärjestelmien käyttö vesistön säännöstelemiseksi normaalioloissa sekä erityistilanteissa
- Patoturvallisuuslain mukaiset padon omistajan tehtävät mm. vahingonvaaraselvitykset, turvallisuussuunnitelma, tarkkailuohjelma, vuosi- ja määräaikaistarkastukset, patotietojen ajantasaisuudesta huolehtiminen, varautuminen
- Vastuu patoturvallisuudesta ja rakenteen turvallisuudesta
- Tiedottaminen

Kuva 9. Esimerkki vesistöjärjestelmän hallintaan sekä lupien hallintaan liittyvät tehtävien mahdollisesta jaosta

Vesistöjärjestelmän hallinnan osalta johtoryhmä esitti tarkastelua valtakunnalliseen toimintamalliin perustuen. Lupien hallinnan ja rakenteiden käytön tehtäviä tulee johtoryhmän linjauksen mukaan tarkastella suuraluemallin pohjalta ottaen huomioon tarve hallita tulvariskejä ja säännöstellä vesistöjä vesistökokonaisuuksina.

Alla on kuvattu tätä ratkaisua, jossa toisaalta jatketaan meneillään olevaa kehittämistyötä ELY-keskuksissa, vesistöjärjestelmän hallinta keskitetään yhdelle toimijalle ja lupien hallintaa tarkastellaan suuraluemallin pohjalta.

8.1. Meneillään olevan kehittämistyön jatkaminen

ELY-keskuksissa jatketaan jo aloitettuja kehittämistoimia seuraavasti:

- Valmistellaan siirtyminen ulkoisten palvelujen käyttöön inventoimalla ELY-keskusten vesistöjärjestelmät yhtenäisten määritelmien mukaisesti
- Ylläpidossa siirrytään omasta työstä hankintaan
- Jatketaan hankintojen saattamista alueellisiin menettelyihin ja muihin ostopalvelusopimuksiin vuoteen 2019 mennessä (viimeinen meneillään olevista L-vastuualueen alueurakoista tulee silloin kilpailutukseen)
- Jatketaan rakenteiden omistajuuden ja/tai ylläpitovastuun siirtämistä hyödynsääjille
- Lisätään verkostoitumista ja ELY-keskusten asiantuntijoiden välistä yhteistyötä mm. säännöstelyn ohjauksessa

Nykypohjalta tapahtuvan kehittämisen vaikutuksia ovat:

- + Vesivaratöiden osaamista ylläpidetään kunkin ELY-keskuksen tarpeiden mukaisesti ja ELY-keskusten vesiosaaminen on monipuolista

- + Alueellinen yhteistyö sidosryhmien kanssa on toimivaa. Paikallistuntemuksesta, kohteiden läheisyydestä ja rakenteen tuntemisesta on etua tehtävien hoidossa. ”Yhden luukun periaate” toimii vesistöasioiden hoidossa.
- Tarvitaan riittävää kilpailutusosaamista ja vesiomaisuuden hallinnan asiantuntemusta useimmissa ELY-keskuksissa, myös niissä ELY-keskuksissa, joiden vesistörakenneomaisuuden määrä on pieni
- Kaikkien ELY-keskusten asiantuntemus ei välttämättä säily jatkossa riittävänä, vaan tehtäviä joudutaan voimavarojen supistuessa hoitamaan yhä enemmän verkostoitumisen avulla yli ELY-keskusrajojen

Johtopäätös:

- Meneillään olevia kehittämistoimenpiteitä tulee jatkaa ja saattaa päätökseen sovittujen linjausten mukaisesti.
- Pidemmällä aikavälillä toiminnan kehittäminen nykymallin pohjalta ei todennäköisesti ole riittävää, vaan rakenteellinen kehittäminen on tarpeen johtoryhmän linjausten pohjalta.

8.2. Vesistörakenneomaisuuden hallinta valtakunnallisena tehtävänä

Valtakunnallisessa mallissa ELY-keskusten vastuulla olevien vesi- ja kalataloushankkeiden (Y- ja E-vastuualue) sekä ympäristöministeriön hallinnonalan vesistöhankeiden vesistörakenneomaisuuden hallinta kootaan yhteen. Vaihtoehtona olisi kehittää vesistörakenteiden omistajuutta ja ylläpitoa kaikkien valtion omistamien vesistörakenteiden tai koko infraomaisuuden osalta.

Vesistörakenneomaisuuden hallinta valtakunnallisen mallin pohjalta voidaan järjestää esimerkiksi määräämällä se yhden ELY-keskuksen tehtäväksi samaan tapaan kuin patoturvallisuuden osalta on menetelty. Omaisuuden valtakunnallisen hallinnan keskeisiä elementtejä olisivat ainakin kohteiden ja niihin liittyvien rakenteiden yhtenäinen dokumentointi ja sisällyttäminen alueurakoihin, valtakunnallisen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelman ja rahoitussuunnitelman laatiminen sekä toteutuksen ohjaus ja seuranta. Näissä tehtävissä valtakunnallinen toimija toimisi vielä pitkään yhteistyössä ylläpidettävien kohteiden sijainti-ELYjen yhteyshenkilöiden kanssa.

Vesistörakenneomaisuuden hallinnan valtakunnallisen toimintamallin vaikutuksia nykytilaan verrattuna ovat:

- + Mahdollisuus koota valtion vesistörakenneomaisuuden omistajuus kokonaisuudessaan yhdelle toimijalle ja mahdollisten synergiahyötyjen muodostuminen, mm. vesistörakenneomaisuuden peruskorjaus- ja kunnossapitotehtäviä voidaan suunnitella ja hoitaa laajempina kokonaisuuksina.
- + ELY-keskusten hallinnassa olevien vesistörakenneomaisuuden hallinnan keskittäminen nykyisen ELY-rakenteen puitteissa on toteutettavissa joustavasti nykyisen kehittämistyön pohjalta
- + Kilpailuttamisosaamista ja rakenneomaisuuden hallinnan asiantuntemusta on laajasti käytettävissä, erityisesti tilanteessa jossa tehtävä sijoittuu toimijalle jolla on jo aiempaa kokemusta merkittävän rakenneomaisuuden hallinnasta
- + Mahdollistaa vesitaloushankkeiden kannalta keskeisen vesistörakenneomaisuuden hallinnan koostamisen yhteen

- Vesivaratehtävien voimavaratarve ja resurssit tulevat vähenemään niissä ELY-keskuksissa, joiden omaisuuden hallinnan tehtäviä siirretään toisaalle
- Alueellinen yhteistyö sidosryhmien kanssa on haasteellista ja paikallistuntemus erittäin vähäistä, jonka vuoksi asiakkaat asioisivat ennen kaikkea luvan haltijan kanssa.
- Vaihtoehtoon toimivuus edellyttää hyvää tiedonvälitystä eri toimijoiden välillä sekä selkeää vastuunjakoa.

Johtopäätös:

- On tarpeen selvittää yksityiskohtaisemmin valtakunnallisen toimijan vaihtoehtoiset toteutustavat ja niillä saavutettavat hyödyt sekä muut vaikutukset

8.3. Vesistörakenneomaisuuteen liittyvien lupien hallinta suuraluemallilla

Lupien hallinnan ja rakenteiden käytön tehtäviä tarkastellaan suuraluemallin pohjalta ottaen huomioon tarve hallita tulvariskejä ja säännöstellä vesistöjä vesistökokonaisuuksina. Tämän kokonaisuuden tarkastelua tulee jatkaa.

Suuralueet, joita olisi esimerkiksi 4 kappaletta, voidaan muodostaa joko uusina tarkoituksenmukaisina suuralueina tai hyödyntää nykyisiä aluehallinnon suuraluejakoja. Vesistöolosuhteisiin perustuva aluejako voisi olla esim. Lappi, Joki-Suomi, Lounais-Suomi (sis. Kokemäenjoen vesistöalue) ja Järvi-Suomi. Mallin perusteena muihin edellä esitettyihin vaihtoehtoihin verrattuna olisi vesistöjen samankaltaisuus sekä erityisesti tulvariskien hallinnan tehtävät, sillä pääosa valtion vesitaloushankkeiden vesistörakenteista on toteutettu tulvasuojelun tarpeisiin.

Luvan haltijan tehtäviin liittyy sellaista osaamista, jota ELYissä hyödynnetään monissa muissa tehtävissä (mm. tulvariskien hallinnan suunnittelu, säännöstelyiden kehittäminen, vesienhoidon suunnittelu rakennettujen vesien osalta sekä vesilain laillisuusvalvonta ja yleisen edun valvonta). Koska kuitenkin monella ELY-keskuksella ei nykytilanteessakaan ole merkittäviä luvan haltijan tehtäviä, arvioidaan lupien hallinnan koamisen vaikutusten jäävän verraten vähäisiksi.

Vaihtoehtoon vaikutuksia nykytilaan verrattuna ovat:

- + Rakenteiden käyttöön liittyviä tehtäviä (esimerkiksi säännöstely) voidaan hoitaa laajempina, mutta kuitenkin tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina
- + Pystytään ylläpitämään alueellista yhteistyötä sekä paikallistuntemusta
- + Pystytään turvaamaan ja vahvistamaan vesien käytön ja hoidon osaamista suuralueilla
- Vesivaratehtävien alueelliset resurssit vähenevät joidenkin ELY-keskusten alueilla
- Mallin ja aluejaon tarkoituksenmukaisuus selviää tarkemmin VETO-hankkeen vesistötehtäviä koskevan selvityksen valmistuttua

Johtopäätös:

- Lupien hallinnan ja käyttötehtävien kokoaminen voi olla resurssitehokkuuden ja vaikuttavuuden näkökulmasta lupaava kehityssuunta. Suuralueiden muodostamista ja tehtävien kokoamista on kuitenkin syytä tarkastella osana vesivaratehtävien järjestämisen kokonaisratkaisua.
- On tarpeen selvittää yksityiskohtaisemmin lupien hallinnan alueellisen kokoamisen vaihtoehtoiset toteutustavat ja niillä saavutettavat hyödyt sekä muut vaikutukset

Selvityshankkeessa ei nähty vesialueiden omistajuudella olevan vaikutusta vesistörakenneomaisuuden hallinnan tai luvanhaltijan tehtävien järjestämisessä tehtäviin ratkaisuihin. Vesialueiden omistajuuteen liittyvät Metsähallituksen tehtävät ehdotetaan käsiteltäväksi VETO-hankkeen kokonaisuudessa, jossa selvitetään rakennettujen ja säännösteltyjen vesistöjen käyttöä ja hoitoa.

9. Toimenpide-ehdotukset

Työryhmän ehdotusten mukaisesti ELY-keskusten maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesistörakenteiden ja -laitteiden hallinta on keskitetty Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Päätös siirrosta tehtiin 29.9.2016. Omaisuuden hallinnan keskittämisen lisäksi on tarpeen seuraavat toimenpide-ehdotukset.

A1: Jatketaan vesirakenteiden omistajuuden ja ylläpidon siirtoa valtiolta hyödynsaajille ja vähennetään valtion ylläpitovastuuta muuttamalla rakenteita sellaiseksi, että ne eivät tarvitse kunnossapitoa.

A2: Siirretään vesirakenteiden kunnossapito alueurakoihin ja muihin ostopalvelusopimuksiin alueurakoiden kilpailutusjaksojen mahdollistamassa aikataulussa. Edistetään vesiomaisuuden ylläpitotoiminnan ulkoistamista ELY-keskusten, LiVin ja SYKEN yhteistyönä. Palvelutarpeista on järkevää muodostaa sopivia hankinta-kokonaisuuksia. Ulkoistamisessa huolehditaan siitä, että luvanhaltijalla säilyy riittävä ohjausvalta ja -kyky. Tämän toimenpide-ehdotuksen ajankohtaisuutta on tarkasteltava ottaen huomioon linjaukset tienpidon tehtävien sijoittumisesta joko maakuntiin tai perustettavaan liikenneverkko-yhtiöön.

A3: Laaditaan ehdotus suuraluemalliksi osana vesistöjen käyttöön ja hoitoon liittyvien tehtävien kokonaisjärjestämistä. Jatkotarkastelussa voidaan käsitellä myös vaihtoehtoa, jossa sekä vesistörakenneomaisuuden hallinta että lupien hallinta keskitettäisiin yhdelle toimijalle.

A4: Selvitetään ELY-keskusten ja Liikenneviraston vesistörakenteita koskevien tietojärjestelmien rajapinnat ja kehittämistarpeet yhtenäisen kilpailuttamisen edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa tehdään tarvittavat lisäinventoinnit alueurakointeihin sisällytettävien kohteiden osalta. Tämän toimenpide-ehdotuksen ajankohtaisuutta on tarkasteltava ottaen huomioon linjaukset tienpidon tehtävien sijoittumisesta joko maakuntiin tai perustettavaan liikenneverkko-yhtiöön.

LIITE 1. ELY-keskusten vastuulla olevat vesitaloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet

ELY-keskus	Rakenne													Muut		
	Penkereet, km	Kanavat, km	1. luokan maapadot, kpl	2. luokan maapadot, kpl	3. luokan maapadot, kpl	Pumppaamot, kpl	Säännöstely-luukut, kpl	Pohjapadot, kpl	Uittopadot, kpl	Kynnykset, kpl	Sillat, kpl	Luon.ravinto-lammikot, kpl	Tiet, km	Alijohdot, kpl	Säänn.kanavan turvapuomi, kpl	Säännöstely ja ranta-suojaukset, kpl
Etelä-Pohjanmaan ELY	254.0	367.0	9	7	6	41	51	71			115	2	52.50	3		
Etelä-Savon ELY		1.0						2	2							
Hämeen ELY	1.9					4		4								
Kaakkois-Suomen ELY	9.6			2	1	5	10	15							1	
Kainuun ELY								16	24							
Keski-Suomen ELY								11								
Lapin ELY									1							1
Pirkanmaan ELY	3						4	11			1		0.20		1	
Pohjois-Karjalan ELY								2								
Pohjois-Pohjanmaan ELY	130.0	28.0	3	7	9	32	22	55	10	90	32	1	60.00			
Pohjois-Savon ELY	2.7	1.0		2			31	7			2		0.20		7	
Uudenmaan ELY	2.7	0.3						32								
Varsinais-Suomen ELY	3.0			1		2	29	9								
Yhteensä	407 km	397 km	12 km	19 km	16 km	84 kpl	147 kpl	235 kpl	37 kpl	90 kpl	150 kpl	3 kpl	113 km	3 kpl	9 kpl	1 kpl

LIITE 2. ELY-keskuksen vastuulla olevat kalataloushankkeisiin liittyvät vesirakenteet

ELY-keskus	Kalatiet	Kalataloudellisen kunnostukset	Luonnonravintolammikot	Arvo ja kunnossapitotarve
EPOELY/POHELY	Muutamia kohteita	Valmisteilla Villamon alueen kalataloudellinen kunnostus	-	Tuleva kunnossapitotarve on vähäinen
Etelä-Savon ELY-keskus	-	10 virtavesikunnostusta. Ei merkittävässä määrin rakenteita.	-	Uomien kunnossapitotarve yhteensä enintään 5 000 €/v
Hämeen ELY-keskus	-	Tainionvirta Hammonjoki	-	Ei kunnossapidon määrärahatarvetta.
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Summajoen kalatie ja porras	-	-	Arvo 25 000 € Ei kunnossapitotarvetta
	Rakenteilla oleva Korkeakosken kalaporras	-	-	Arvo 1 300 000 € Arvioitu kunnossapitotarve 10 000 €/v
Kainuun ELY-keskus	-	-	-	-
Keski-Suomen ELY-keskus	-	34 virtavesikunnostusta	-	Ei kunnostuksen määrärahatarvetta.
Lapin ELY-keskus	-	-	28 luonnonravintolammikkoa ja Pisan kalanviljelylaitoksen lammikko (luovutettu Pro Agrialle, lopetettujen lammikkojen jälkihoito palautunut ELYlle)	Arvioidut kustannukset 1,1 milj.€ Pyritään, että kunnossapito jää vähäiseksi.
Pirkanmaan ELY-keskus	-	Leppähampaankoski ja Putaankoski Herraskoski	-	Herraskosken kertaluontoinen kunnostustarve 3000 €. Muutoin kunnossapitotarve vähäinen.
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	-	Aisus- ja Rauanjoki	-	Kunnossapitotarve vähäinen
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	-	Kiiminkijoen kalataloudellinen kunnostus	-	Ei kunnossapitotarvetta
Pohjois-Savon ELY-keskus	Viannankosken kalatie Nerohvirran kalanousuväylä Kuorekosken kalatie			Arvo yhteensä 290 000 € Kunnossapitotarve vähäinen
Uudenmaan ELY-keskus	-	3 kalataloudellista kunnostusta	-	Arvo yhteensä 750 000 € Kunnossapitotarve on vähäinen
Varsinais-Suomen ELY-keskus	Lankakosken kalatie Salmusojan kalatie Panelian säännöstelypadon kalatie			Arvo yhteensä noin 27 000 €. Kunnossapitotarve on vähäinen.
YHTEENSÄ	15	5	29	kunnossapitotarve noin 20 000 – 30 000 €/v

LIITE 3. Luonnonvarakeskuksen käytössä olevat vesirakenteet

	Kalankasvatuslaitokset	Luonnonravintolammikot	Arvo ja kunnossapitotarve
Luke	7 Senaatti-kiinteistöjen omistamaa kalankasvatuslaitosta (Taivalkoski, Kuusamo, Tevo, Enonkoski, Laukaa, Paltamo ja Naantali)		Nykyarvo 1,5 milj.€. Kunnossapitotarve 130 000 €/vuosi ja harvakseltaan osaan perusparannuksia
	2 muiden omistamaa kalanviljelylaitosta (Inari ja Keminmaa)		Nykyarvo 430 000 €. Kunnossapitotarve 70 000 €/vuosi
		10 Inarin kalatalousvelvoitteen käytössä olevaa luonnonravinto-lammikkoa, joista kahdesta ollaan luopumassa.	Nykyarvo noin 320 000 €. Kunnossapitotarve 10 000 €/vuosi. Nauramajänkän lammikolla ruoppaus-tarvetta 250 000 €.
		13 muuta tuotantotoiminnan lammikkoa.	Nykyarvo 340 000 €. Kunnossapitotarve 10 000 €/vuosi
YHTEENSÄ	9	23	Kunnossapitotarve 220 000 €/v

LIITE 4. Metsähallituksen vastuulla olevat vesirakenteet

	Padot	Kalankasvatus- ja muut vesialtaat	Uittoon liittyvät rakenteet	Arvo ja kunnossapitotarve
Metsähal- litus	15 luokiteltua patoa (2-luokan patoja yksi, muut 3-luokan) 123 kalankasvatusaltaisiin liittyvää patoa			
		123 kalankasvatusallasta ja luon- nonravintolammikkoa. Kyseisiin liittyy aina myös pato (sisältyy patojen lukumäärään) 44 muuta vesiallasta, padottuja lintuvesiä		
			Metsähallituksen omistuksessa olevien uittorakenteiden määrä on vähäinen.	Uittorakenteiden jäännösarvo on nolla. Uittorakenteiden kunnossapidosta vastaa uittoa toimittava Perkaus Oy. Ei vuosittaista kunnossapitotarvetta.
YHTEENSÄ	138	167		Kunnossapitotarve hyvin vähäinen.

LIITE 5. ELY-keskusten vastuulla olevat ympäristöministeriön hallinnon alan vesirakenteet

ELY-keskus	Lintuvesikunnostukset	Vesistökunnostukset	Arvo ja kunnossapitotarve
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	-	-	-
Etelä-Savon ELY	-	-	-
Hämeen ELY-keskus	Koijärven lintuvesikunnostus (4 pumppaamo ja pato, vedenkorkeusautomaatti)	-	Rakenteiden nykyarvo alle 10 000 €. Kunnossapitotarve 2 000 – 8 000 € (+ noin 20 työpäivää virkatyötä).
		Kyynäröisen järven kunnostus (pohjapato, vedenkorkeusautomaatti)	Rakenteiden nykyarvo 10 000 €. Kunnossapitotarve vähäinen.
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	-	Siikalahden kunnostus.	Arvo 500 000 € Kunnossapitotarve 20 000 €/vuosi.
Kainuun ELY-keskus	-	-	-
Keski-Suomen ELY-keskus	Muutama lintuvesikunnostus ja niihin liittyviä patoja	Lievestuoreen Laajalahden kunnostushankkeen työpato	Rakenteiden arvo hyvin pieni. Ei mainittavaa kunnossapitotarvetta.
Lapin ELY-keskus	-	-	-
Pirkanmaan ELY-keskus	3 lintuvesikunnostusta	2 raakkujoen kunnostusta	Ei kunnossapidettäviä rakenteita
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	-	-	-
Pohjois-Pohjanmaan ELY	-	-	-
Pohjois-Savon ELY-keskus	Patalahden ja Hetejärven lintuvesikunnostukset	-	Arvo 420 000 € Kunnossapitotarve 15 000 €/vuosi
Uudenmaan ELY-keskus	-	-	-
Varsinais-Suomen ELY-keskus	-	3 kunnostushanketta (penkereitä, pohjapatoja, 3 säännöstelypatoa, pumppaamo)	Kunnossapitotarve 10 000 €/vuosi
YHTEENSÄ	noin 10	8	kunnossapitotarve noin 50 000 – 60 000 €

LIITE 6. Liikenneviraston vastuulla olevat vesirakenteet ja arvio vuosittaisista kustannuksista.

SULKUKANAVAT	Kunta	ELY-keskus	Toimintatapa	Hoito+käyttö	Ylläpito	Valmistuminen
Vuoksen vesistö						
Saimaan kanava (8 sulkua)	Lappeenranta/Viipuri	KAS	Palvelu	3 200 000	1 400 000	1967
Taipale	Varkaus	POS	Palvelu	235 000	50 000	1967
Konnus	Leppävirta	POS	Palvelu	235 000	50 000	1967
Ahkiolahti	Kuopio (Maaninka)	POS	Itsepalvelu	60 000	35 000	1874
Nerkoo	Lapinlahti	POS	Itsepalvelu	60 000	35 000	1869
Lastukoski	Kuopio (Nilsjä)	POS	Itsepalvelu	10 000	35 000	1905
Juankoski	Juankoski	POS	Itsepalvelu	10 000	35 000	2002
Karjalankoski	Juankoski	POS	Itsepalvelu	10 000	35 000	2002
Pilppa	Heinävesi	ESA	Itsepalvelu	51 250	35 000	1904
Vihovuonne	Heinävesi	ESA	Itsepalvelu	51 250	35 000	1905
Kerma	Heinävesi	ESA	Itsepalvelu	51 250	35 000	1905
Karvio	Heinävesi	ESA	Itsepalvelu	51 250	35 000	1896
Varistaival	Heinävesi	ESA	Palvelu	42 500	35 000	1913
Taivallahti	Heinävesi	ESA	Palvelu	42 500	35 000	1914
Joensuu	Joensuu	PKA	Palvelu	96 667	35 000	1877
Kuurna	Kontiolahti	PKA	Palvelu	96 667	35 000	1876
Kaltimo	Eno	PKA	Palvelu	96 667	35 000	1879
Kymijoen vesistö						
Paatela	Suolahti	KES	Palvelu	46 000	35 000	1993
Kapeenkoski	Äänekoski	KES	Itsepalvelu	46 000	35 000	1993
Kuusa	Laukaa	KES	Itsepalvelu	46 000	35 000	1993
Kuhankoski	Laukaa	KES	Itsepalvelu	46 000	35 000	1993
Vaajakoski	Jyväskylä	KES	Itsepalvelu	46 000	35 000	1993
Kalkkinen	Asikkala	HAM	Itsepalvelu	100 000	35 000	1875
Vääksy	Asikkala	HAM	Palvelu	100 000	35 000	1871
Neituri	Konnevesi	KES	Itsepalvelu	40 000	35 000	1926
Kiesimä	Rautalampi	POS	Itsepalvelu	40 000	35 000	1927
Kerkonkoski	Rautalampi	POS	Itsepalvelu	40 000	35 000	1926
Kolu	Tervo	POS	Itsepalvelu	40 000	35 000	1895

Kokemäenjoen vesistö						
Lempäälä	Lempäälä	PIR	Itsepalvelu	65 000	35 000	1873
Valkeakoski	Valkeakoski	PIR	Itsepalvelu	65 000	35 000	1868
Murole	Ruovesi	PIR	Palvelu	70 000	35 000	1854
Herraskoski	Virrat	PIR	Itsepalvelu	70 000	35 000	1907
			Yhteensä	5 260 000	2 515 000	
Käytössä olevan museokanavat						
Kuivataipale			Suonenjoki			
Saarikoski			Iisalmi			
Lastauspaikat			Kunnossapitotarve vähäinen			
Vihtakannan laituri			Savonranta			
Ahkiolahden laituri			Kuopio (Maaninka)			
Peltosalmen laituri			Iisalmi			
Retulahden laituri			Juuka			
Muut rakenteet						
Veneenvetomöljät			Kuhmo			
Avokanavat			kymmeniä			
1-luokan padot (2 kpl)			Saimaan kanava			
2- ja 3-luokan padot (4)			Saimaan kanava			

LIITE 7. ELY-keskuksissa valtion vesiomaisuuden hoitoon (vesitaloushankkeet) käytetyt henkilötyöpanokset ja erillismäärärahat vuonna 2014

Taulukko 7.1. ELY-keskuksissa valtion vesiomaisuuden hoitoon käytetty tehokas henkilötyöpanos (htv ja henkilöt) ja vesivarat tehtäviin kokonaisuudessaan käytetty tehokas henkilötyöpanos (htv ja henkilöt) vuonna 2014.

	Vesiomaisuuden ja lupien hallinta				Vesivarat tehtävät kokonaisuudessaan	
	Henkilötyövuodet (toimintamenot)	Henkilötyövuodet (erillismäärärahat)	Henkilötyövuodet yhteensä	Henkilömäärä	Henkilötyövuodet	Henkilömäärä
Etelä-Pohjanmaan ELY	11,5	18	29,5	50	45	60
Etelä-Savon ELY	0,06	-	0,06	3	7	12
Hämeen ELY	0,1	-	0,1	1	7	7
Kaakkois-Suomen ELY	2,6	1,7	4,3	8	9	15
Kainuun ELY	0,1	-	0,1	1	5	6
Keski-Suomen ELY	0,05	0,05	0,1	2	8	12
Lapin ELY	1,4	1,5	2,9	6	11	22
Pirkanmaan ELY	0,72	-	0,72	5	7	9
Pohjois-Karjalan ELY	0,05	-	0,05	1	4	6
Pohjois-Pohjanmaan ELY	3,6	6,8	10,4	20	25,5	50
Pohjois-Savon ELY	2,03	0,67	2,7	9	5,5	20
Uudenmaan ELY	0,13	-	0,13	4	11	15
Varsinais-Suomen ELY	2,2	-	2,2	4	10	13
YHTEENSÄ	24,5	28,8	53	114	155	247

Taulukko 7.2. ELY-keskuksissa valtion vesioimaisuuden hoidon eri osatehtäviin käytetty tehokas työaika (htv) vuonna 2014.

Henkilötyövuosien jakautuminen osatehtäville							
	Valtion vesistö- omaisuuden kun- nossapito ja perus- parannus	Patoturvallisuusteh- tävät (omistajan velvoitteet, ei valvon- tatehtävät)	Tekniset velvoit- teet ¹	Luonnontaloudel- liset velvoitteet ²	Säännöstelyjen ohjaus ja hoito	Lupien tarkistami- nen, uusiminen jne.	YHTEENSÄ
Etelä-Pohjanmaan ELY	14	2,5	2,5	3	2,5	5	29,5
Etelä-Savon ELY	0,06	-	-	-	-	-	0,06
Hämeen ELY	-	-	-	-	-	0,1	0,1
Kaakkois-Suomen ELY	0,2	0,1	0,4	1,1	2,3	0,2	4,3
Kainuun ELY	0,1	-	-	-	-	-	0,1
Keski-Suomen ELY	0,05	-	-	0,05	-	-	0,1
Lapin ELY	-	-	1,0	0,1	1,8	-	2,9
Pirkanmaan ELY	0,1	0,01	0,1	0,01	0,5	-	0,7
Pohjois-Karjalan ELY	0,05	-	-	-	-	-	0,05
Pohjois-Pohjanmaan ELY	4,7	1,7	0,9	0,4	1,4	1,3	10,4
Pohjois-Savon ELY	0,32	0,1	-	-	1,78	0,5	2,7
Uudenmaan ELY	0,05	-	-	0,03	-	0,05	0,1
Varsinais-Suomen ELY	0,3	0,1	0,1	0,1	1,5	0,1	2,2
YHTEENSÄ	19,9	4,5	5	4,8	11,8	7,3	53,3

¹ Säännöstelyluukkujen, pumppaamojen jne. käyttökustannukset

² Vesistötarkkailut, kalataloudelliset velvoitteet jne.

Taulukko 7.3. ELY-keskuksissa valtion vesiomaisuuden hoidon osatehtäviin käytetyt erillismäärärahat (€) ja oman työn osuus (%) tehtävien hoidossa vuonna 2014.

Erillismäärärahojen määrä(€) osatehtävittäin ja oman työn osuus tehtävien hoidossa (%)							
	Valtion vesistöomaisuuden kunnossapito ja perusparannus	Patoturvallisuustehtävät (omistajan velvoitteet,)	Tekniset velvoitteet ¹	Luonnon-taloudelliset velvoitteet ²	Säännöstelyjen ohjaus ja hoito	Lupien tarkistaminen, uusiminen jne.	YHTEENSÄ
Etelä-Pohjanmaan ELY	2 700 000 (30 %)	300 000 (35 %)	300 000 (30 %)	450 000 (40 %)	100 000 (65 %)	100 000 (75 %)	3 950 000
Etelä-Savon ELY	2 000 (100 %)	-	-	-	-	-	2 000
Hämeen ELY	-	-	-	-	-	10 000 (100 %)	10 000
Kaakkois-Suomen ELY	10 000 (70 %)	5 000 (50 %)	10 000 (60 %)	60 000 (60 %)	40 000 (100 %)	10 000 (50 %)	135 000
Kainuun ELY	-	-	-	-	-	-	0
Keski-Suomen ELY	10 000 (20 %)	-	-	65 000 (3 %)	-	-	75 000
Lapin ELY	-	-	300 000 (10 %)	710 000 (1 %)	40 000 (100 %)	-	1 050 000
Pirkanmaan ELY	27 800 (5 %)	- (100 %)	3 700 (50 %)	22 000 (5 %)	- (100 %)	-	53 500
Pohjois-Karjalan ELY	10 000 (100 %)	-	-	-	-	-	10 000
Pohjois-Pohjanmaan ELY	1 225 000 (15 %)	77 000 (75 %)	125 000 (30 %)	110 000 (0 %)	80 000 (75 %)	50 000 (80 %)	1 667 000
Pohjois-Savon ELY	540 000 (3 %)	-	8 000 (0 %)	5 000 (10 %)	15 000 (100 %)	-	568 000
Uudenmaan ELY	10 000 (100 %)	-	-	5 000 (40 %)	-	5 000 (30 %)	20 000
Varsinais-Suomen ELY	300 000 (20 %)	10 000 (50 %)	20 000 (10 %)	20 000 (50 %)	40 000 (80 %)	20 000 (30 %)	410 000
YHTEENSÄ	4 834 800	392 000	766 700	1 355 000	315 000	195 000	7 950 500

¹ Säännöstelyluukkujen, pumppaamojen jne. käyttökustannukset

² Vesistötarkkailut, kalataloudelliset velvoitteet jne.

LIITE 8. Valtion vesiomaisuuden hoidon arvioidut vuosikustannukset eri sektoreilla kohdennettuna ELY-keskusten aluejaon mukaisesti.

	ELYjen vesitalous-hankkeiden hoidon kustannukset	ELYjen kalataloushankkeiden hoidon kustannukset	Luken vesirakenteiden hoidon kustannukset	Metsähallituksen vesirakenteiden hoidon kustannukset	YM:n hallinnan alan hankkeiden hoidon kustannukset	Livin vesirakenteiden hoidon kustannukset	YHTEENSÄ
EPOELY/POHELY	3 950 000	Vähäinen	-		-	-	3 950 000
Etelä-Savon ELY	2 000	5 000	20 000		-	500 000	527 000
Hämeen ELY	10 000	-	-		8 000	270 000	288 000
Kaakkois-Suomen ELY	135 000	10 000	-		Vähäinen	4 600 000	4 745 000
Kainuun ELY	-	-	20 000		20 000	-	40 000
Keski-Suomen ELY	75 000	-	20 000		-	480 000	575 000
Lapin ELY	1 050 000	Vähäinen	80 000		-	-	1 130 000
Pirkanmaan ELY	53 500	Vähäinen	-		-	410 000	463 500
Pohjois-Karjalan ELY	10 000	Vähäinen	-		-	395 000	405 000
Pohjois-Pohjanmaan ELY	1 667 000	-	40 000		-	-	1707 000
Pohjois-Savon ELY	568 000	Vähäinen	20 000		-	1 120 000	1708 000
Uudenmaan ELY	20 000	Vähäinen	-		15 000	-	35 000
Varsinais-Suomen ELY	410 000	Vähäinen	20 000		-	-	430 000
YHTEENSÄ	7 950 000	20 000 – 30 000	220 000	Vähäinen	50 000 – 60 000	7 775 000	noin 16 milj. €